

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ
ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ИЗЛАЗИ :
1. и 16. сваког
месеца.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК :
МАРКО ТРИФКОВИЋ
ПРАВОЗАСТУПНИК.

УРЕДНИШТВО :
Дубровачка улица
број 18.

ТЕЛЕФОНСКИ РАЗГОВОРИ И ЊИХОВЕ ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ

Законом од 3. децембра 1898. установљен је у Србији телефон као саобраћајно средство, и чим се потпуно доврши мрежа, која се сада подиже у нашој престоници, наступиће и његова општа употреба и у приватном саобраћају.

Нема сумње да ће се наш свет служити телефоном у многим односима и пословима, и да ће он бити важно средство за преговоре, нарочито у трговачким и берзанским пословима.

Како се телефонски разговори и споразуми, с једног места на друго, врше живом речи, говором, оправдано је питање, каква нам јемства даје телефон, за исправну изјаву наше воље са једне и исправно прихватање или неприхватање наше изјаве са друге стране, или другим речима, какве правне обвезе наступају у саобраћају за онога, који телефон има и њиме се служи, и како — нарочито у трговачком саобраћају — стоји ствар онда, кад трговачки помоћници, млађи и т. д. примају и дају изјаве, које се тичу трговине и радње.

Замислимо случај, да се неко лично из своје радње обрати телефоном на Српску Кредитну Банку, споразуме се и закључи са њоме куповину хартија или валуте. Може ли он посумњати, да при његовој одређеној и јасној изјави, лице, које му је из Банке телефоном одговорило, није било овлашћено, да даде изјаву у име Банке, може ли он дакле посумњати, да његова изјава

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

није прихваћена, да уговор није свршен, — или може ли се Банка сама из ма каквог узрока изговарати неким разлогом?

Наређења, која закон о телефону садржи у приватно-правном погледу, врло су оскудна и из њих неби могли добити одговора у оваком случају. Све што закон садржи, а тиче се појединаца, своди се на ова наређења:

да држава не јамчи за тачност телефонских саопштења (чл. 3.);

да она не даје накнаду за штете, које би могле произаћи по служби телефонских саопштења (чл. 4.);

да „држава оставља право говорницима, да се на телефону сами уверавају о својој истоветности“ (чл. 5.).

Кад томе додамо, да је зајемчена тајна и неприкосновеност садржине телефонских саопштења (чл. 6. и 24.) и да се службеници, који повреду тајну, казне по § 117. крив. зак. — онда смо изцрпili све, што је у закону од важности за приватан саобраћај.

Према тако оскудним наређењима самога закона, оправдано је дакле питање, какве правне последице могу наступити из телефонских разговора и преговора у приватном и трговачком саобраћају. Биће оправдано ако одговор на ово питање црпимо из разлагања чувенога професора *D-г Ф. Мајлија*, са универзитета у Цириху, којима објашњује и критику неке одлуке немачких судова, који су с тога, што телефон постоји у Немачкој већ више од десет година, и где је ова установа у великој употреби, имали прилике, да суде о правним пословима, који су вршени средством телефона.

Професор Мајли пише:¹⁾

I. Са позивом на аналогију чл. 50. Трг. Законика²⁾ донео је Земаљски Суд у Берлину под 18. Новембром 1889. ову одлуку:

„Овај помоћник у некој трговачкој радњи, који телефонску изјаву прими и на њу одговара, на основу свога положаја овлашћен је на то од господара трговине и њега тиме обвезује“. — Апелациони Суд у Брауншвајгу износи оваке разлоге: „Ко суделује установи телефонској, признаје тиме, да се (и ако у томе погледу нису

¹⁾ Deutsche Juristen Ztg. Бр. 23. 1898.

²⁾ „Ко је постављен у неком дућану или отвореном магацину или стоваришту робе, сматра се да је овлашћен, да врши продаје и примања, која се у таквом дућану, магацину или стоваришту робе обично врше“.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

нужни нарочити законски прописи) подвргава извесним последицама, које се могу извести из фактичног постојања такве установе, или на таква фактичка вежбања на сопствени правац воље или изјаву воље... Без зазора може се изрећи, да онај, који у својој радњи држи телефон и који се њиме служи за саопштења по својој радњи, тиме свакојако прећутно признаје, да се за време радних часова нико непозван неће служити телефоном, тако да свака друга трговина, која за време радних часова са овом првом у телефонски саобраћај ступа, може претпоставити да се нико неће служити телефоном без овлашћења његовог сопственика.

У некој парници претресано је пред судовима у Берлину друго једно питање, које стоји с овим у вези. Ствар је у овоме; Један берлински трговац закључио је са неком хамбуршком фирмом посао, по коме би ова фирма била дужна да извесну робу преда у Берлину најдаље до 1. Августа, јер се после тога времена не би могла употребити. Роба је на време послата шпедитеру у Берлин и стигла је тамо 29. Јула. Тога дана позвао је један службеник (К.) хамбуршке фирме берлинског трговца на телефон, и на телефону се појавио трговачки помоћник А. Овоме саопшти К. да је роба приспела већ у Берлин, али пошто се често догађа, да се довожење робе не изврши одмах тачно, то би требало да се ступи у везу са већ раније одређеним шпедитером. Службеник К. изјавио је, да је све разумео. Међутим код шпедитера није рекламирано, а кад је роба 2. Августа стигла, купац је одбио да је прими. Првостепени Суд одбио је тужбу за наплату куповне цене, а другостеп. суд је ову досудио. Тај је суд нашао, да је доказано да стоје тврђења К-а о садржини телефонских преговора, тим више, што се они доказују и исказом једнога сведока, који је разговор од почетка до краја слушао у најближој близини до К. Другостеп. суд овако разлаже:

„Помоћник А. вели истина да ништа није чуо о саопштењу доласка робе и о позивању да се са шпедитером ступи у везу. На другом саслушању признаје пак могућност да је нешто пречуо, јер му је у доба спорног телефонског разговора *оскудевало вежбање у телефонисању*, те можда завршетку разговора није поклањао довољну пажњу, јер је у исто доба имао посла у дућану. Баш ова последња околност објашњује, да је А. заборавио

на свој пристанак, јер је његова пажња била подељена, и са тога држи, да није свој пристанак ни дао. Ако је пак А., као што је суд изнео да је доказано, у име тужене стране дао свој пристанак, те је само због тога, што је у исто доба на више страна био у послу, заборавио, да своме шефу саопшти садржину телефонског разговора, или ако услед недовољне вештине у телефонисању није никако или није исправно разумео — то онда тужена страна не може изводити отуда никакво право за себе. *Кад се у својим трговачким пословима служи телефонским саобраћајем, онда се морала постарати за то да онај коме је она телефонисање поверила, не само довољно вештине и спреме за то има него се морала побринути и за то, да тај не буде у исти мах заузет толико другим пословима, да не може довољно пажње поклонити телефону*: у томе погледу има јој се се пребацити како у избору А., тако и та околност, што је овај у исто доба имао више послова, те није радила онако пажљиво, као што треба да ради уредан трговац. Тужена страна не може се дакле извињавати погрешкама, које су основане на тој кривици, него мора допустити, да се оно, што њеном погрешком није сазнала, сматра као да је она ипак сазнала. Тужена фирма не може се ни на то позивати, да телефон није довољно поуздано саобраћајно средство за саопштавање, и да се дотична фирма служила са овим неуредним средством; јер А. доказује, да су оном разговору, о коме је поглавито реч, раније већ претходили телефонски разговори о предмету који је сада у спору. Тиме је тужена страна признала сама, да је телефон *способно саобраћајно средство за договор о спорном послу*. Код тако доказаног стања ствари, могла је тужилачка страна претпоставити, да ће се тужена страна побринути о благовременом довожењу робе, јер је сама за то изјавила своју готовост. Приговор, који се оснива на тој околности, да је шпедитер по истеку 31. јула робу касно послао, — тај приговор противан је начелима о поштењу и вери у трговачком саобраћају, те за то се и не узима у обзир“.

II. Држим да неке од ових поменутих судских изрека нису исправне.

1. Не увиђам апсолутно, по коме се правноме основу може извести, да само фактичка приступљивост употребе телефона или могућност тога може оснивати правну

одговорност и дужност за накнаду за дате изјаве. Службеници у некој радњи у врло многим случајима су доведени у фактичан положај, да предузимају многе радње на место својих господара. Али било би са свим неразумљиво, да се свуда тражи одговорност господара. Они могу фалсификовати и меничне формуларе, који у бироу леже, или чекове; али ко ће за то просто тврдити, да у том случају господар одговара.

Ја не могу признати ни то, да у погледу општег саобраћаја постоји правна обвеза, да се телефонска справа мора нарочито чувати, и да се мора постарати за то, да га могу употребити само она лица, која могу дати изјаве правне обвезе. Било би сасвим непрактично и неприродно, кад би се тражила таква обвеза чувања телефонске справе. Тиме би се телефонска справа искључила за читав низ разговора, који су истина без сваког *правничког* значаја, али који су ипак важни за саобраћај. *Да би своје смеру одговорила, мора телефонска справа бити намештена баш на месту лако приступачном*, како би службеници, муштерије, укућани и т. д. могли лако са њоме по својој вољи оперисати.

Ако дакле какав службеник средством употребе телефона свога господара, изјаве за њега даје, или их прима и на њих одговара, то се у сваком поједином случају мора констатовати, да ли је за то, шта је радио, по своје целом положају био овлашћен или није. При томе се примењују са свим природно сва она наређења, која и у обичном правном саобраћају вреде, — подсећам на наређења о прокуристима, трговачким помоћницима и т. д. Али не разумем, да обичан калфа може свога господара просто за то обвезати што се телефоном служи. Та телефон није правничка справа, која једног неовлашћеног може претворити у овлашћенога.

Осим тога сваки зна, да је телефон скопчан са грешкама и злоупотребама; а ко у правном саобраћају тако ради, да би му могао безусловно поверовати, тај се или намерно сам обмањује или се уображава нешто, што се по зрелијем размишљању мора увидети да не стоји. Ако се дакле овде говори о поштењу при саобраћају или о *bona fides*, то се онда не сме мислити на то, да се власник некога телефона мора постарати за мере, како нико непозвани не би могао на њему одговарати, или да је он одговоран за невеште или небрежљиве слушаоце; на

против bona fides изискује у првоме реду, да се онај, који се телефоном служи, свагда сећа, да је цела телефонска справа непоузданог својства, и да не јемчи за правну гаранџију и личну надлежност неког службеника. У томе погледу, постоји извесна аналогија између телефона и телеграфа¹⁾ А § 120. грађ. зак. наређује :

„Изјава воље, која је за посредовање употребљеним лицем или установом неисправно достављена, може се под истим претпоставкама оспорити, као и (по §. 119.) погрешно дата изјава воље“.

Ово законско наређење довело је до решења у Немачкој царевини једно дотле много дискутовано питање из телеграфског права, — а и ја сам у своје доба дао своје мишљење за такво решење, које је затим и немачки највиши суд усвојио.

2. И о томе мислим не може бити говора, да шеф може држати само такве службенике, који су довољно вешти у телефонисању.

Чини ми се, да у томе постоји нека мала заблуда. Ко има телефон, тај не може признати целој публици право, да она држи, да он има способне и телефонски извежбане службенике. *Телефонска управа* мора се у интересу саобраћаја постарати за добро извежбане чиновнике и службенике, она може прописати, да исти мора имати добар слух, да не сме муцати и т. д. Али та својства не могу имати обични приватни људи, та од куда се може у обичном саобраћају то тражити од сваког телефонског абонента?

3. Нећу да пропустим а да не обратим пажњу и на то, да се доказивање о телефонским разговорима мора примити са извесним неповерењем, бар онда, кад сведок (као што обично бива) чује речи само једнога говорника, — слика коју он добија по природи је једнострана.²⁾

4. Нећу рећи, да ни у ком случају не би могла наступити одговорност власника телефонске справе. Али кад то бива, онда је то на основу споразума. Било би могуће да извесне трговине закључе уговорно јемством за телефонске разговоре — у пркос свима постојећим

¹⁾ в. мој чланак у Максимовићевом „*Праву*“ 1885. стр. 209—211.
М. Ст. М.

²⁾ види: *Lesiona, Teoria delle prove nel diritto giudiziario civile italiano* III. (1898) рад. 506.

недостатцима и могућим злоупотребама. Али ја не увиђам, ко ће при здравој памети закључити такав уговор.¹⁾

Само да би се избегао неспоразум, хоћу на крају нарочито да споменем, да власник телефона мора онеме, који је посредством његовог апарата обманут, одмах, т. ј. чим за то дозна, јавити за то, ако неће да буде одговоран по општим правним правилима. Ћутање би се могло и морало сматрати као одобрење. У трговини и саобраћају неопходно добра вера и ред трговинског обрта захтевају, да се трећи, који би овим путем могао бити обманут, одмах обавести. Али та правна обвеза није последица телефонског саобраћаја, него је последица општег правног поретка.

М. Ст. М.

ОД ПЕШТЕ ДО АТИНЕ

У августу прошле године одржан је у Пешти конгрес криминалиста, према одлуци пређашњег конгреса државног у Лисабону 1897. год.

По свршеноме раду, неколико чланова конгреса решише се да пропутују балканске државе, колико ради општега познавања тих земаља и њиховога културнога напретка, толико и ради специјалног студирања уређења њихових казнених завода. Ти су чланови: г. г. *Алберт Ривијер*, главни секретар Општег Удружења за Казнене Заводе у Француској (*Société Générale des Prisons de France*), које је удружење званична установа; *Др. фон Лист*, познати професор Кривичног Права на берлинском Университету; *Др. Ј. Шиловић*, ректор и професор загребачког Университета и уредник „Мјесечника“; *Др. Рајнер*, секретар угарског Министарства Правде и *Др. Е. Милер* заступник државног оптужника у Загребу.

Пошав на тај пут, они су дошли прво у Београд и ту у нашој средини провели два дана.

По одласку из Београда, наши су одлични гости отишли у Букурешт, а затим у Софију, Цариград, Атину и Самос, као што ће се то видети из овога што следује.

Један од њих, г. *Ривијер*, по повратку с пута у Француску поднео је свој извештај у седници напред

¹⁾ в. Fr. Meili Telefonrecht, стр. 215.

поменутог друштва за француске казнене заводе, држаној на дан 8. новембра пр. год. Тај је извештај за тим штампан под горњим насловом у друштвеном органу, париском часопису *Revue pénitentiaire* у његовој децембарској свесци за пр. год.

Сматрајући, да ће упоредна студија казних завода балканских држава, која је изишла из пера једног познатог стручњака, ма и у форми кратких путничких белешака, бити од интереса и по наше правнике, ми је доносимо овде у целини у српскоме преводу.

У нашем часопису, вели г. *Ривијер*, било је често говора о државама на Балкану; али то су биле само узгредне и делимичне белешке: праве и потпуне студије о њима још немамо.

Благодарећи путовању по истоку, које сам предузео по свршетку конгреса у Пешти, ја сам у стању да на сваку од њих бацам свој нарочити поглед. Ја ћу покушати, да на неколико страна обележим своје утиске добивене на томе путу, који су, на жалост, скоро свуда били слични.

У погледу казних завода, све балканске државе, изузев Румунију, налазе се скоро на истој ступњу: немају нарочитих казнионица, немају никакав или имају врло мали персонал, и свуда сам констатовао одсуство економског режима. Спољни поредак одржава се свуда добро; али што се тиче унутрашњег принципа, не само што га не видех нигде, него шта више изгледа ми, надлежне управе са питањем о принципу још нису ни начисто.

Пре две године, ја сам с тугом у срцу оцртао жалосно стање казних завода у Шпанији. Колико би тај мој опис био блажи, да сам прво прошао кроз Босфор?

І. Румунија.

Румунија је далеко напреднија од свију осталих балканских држава, како у погледу уређења казних завода, тако и у свему осталом.

Она има своју јаку *централну управу казног завода*, којој за сада стоји на челу један човек колико активан толико и просвећен. Ова управа има свој рационални

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

режим, који је заведен једним законом још 1833. г. Њен годишњи буџет износи 1,400.380 динара.

Од тога доба удешено је више важнијих казнионица, а неке ће се ускоро преправљати и удешавати.

Организација радова почива на чврстим основима, и у неким од румунских казнених завода достојна је најозбиљније пажње.

На послетку и сам персонал, и поред несталности која се овековечила услед несрећних политичких осцилација, стоји на далеко већој висини од персонала суседних држава на југу.

Општа организација. — Имају три врсте завода.

1. *Завод за кратке казне* (испод 3 месеца). Таквих затвора има сваки од тридесет и два округа, изузев четири места у којима је седиште апелационог суда: Букурешт, Јаш, Крајова и Галац. У овим варошима, у којима постоје централни казнени заводи, ови су у исто време и заводи и за кратке казне.

2. *Заводи за робију*. Има их три, и сви су у близини рудника из којих се вади сô: Дофтана, Окнелмари, Таргул-Окна. На дан 13. септ., када сам их походио, у њима је било 1115 осуђеника, било на вечиту робију било на одређено време, и сви су употребљени у рудницима. У старом казненом заводу Славнику налази се болница осуђеничка: а у самом руднику не употребљавају осуђенике, већ плаћене раднике.

3. *Завод за реклузију*.¹⁾ Има их три: Пангарац, Марђињени и Буковац. Овај последњи има мешовит карактер т. ј. у њему су затворени и реклузионари и они који су осуђени на затвор од 2—5 година.

Сви важнији казнени заводи, изузев оне у Крајови и Галцу, који су саграђени недавно, смештени су у пређашње манастире, који су постали државна својина 1865. год. и за казнене заводе удешени које 1867, које 1872, које доцније.

Систем затвора је нека врста система Обирн, који, по мојем мишљењу није најбољи, али који може бити бољи за једну сиротну државу, чије је становништво махом земљорадничко, и неспособно, како се вели, да у ћелији врши какав посао, и које је неспособно да

¹⁾ Реклузија је отежан затвор. Отежање састоји се у томе што затворени мора радити посао који му се да. Затвор може бити од 5—10 год., и повлачи губитак грађ. части и над под туторство.

науци какав занат друкчије осим путем узајамног обучавања од самих саосуђеника. Овај систем за оваке земље можда је бољи него научни и скупочени целуларни систем северне Европе. Њега је у Румунију увео и организовао један Француз, Додун Де Пијер, који је био управник рум. казних завода од 1862—1875. Он је и удесио манастире за казнене заводе и израдио закон од 1873. год.

Ћелије су обичнога типа: у њима осуђеник живи само ноћу, и доста су простране; загревање се врши топлом водом, а у њима видите добар вентилатор, покретан нужник, гвозден кревет, на њему асуру с обичним покривачем.

Рад је тако организован да сваки осуђеник, по изласку из затвора, зна по један занат.

Да се задржим само на заводу у Пангарацу. Ту се ради столарски занат а и нешто ткачкога посла, искључиво за потребу осуђеника. У Заводу Маргинели ради се обућарски занат (у округлој суми 12—14.000 дин. месечно), а и понешто од дрвореза; у Буковцу раде се столарски послови и обућарски, и мало час видећемо и једну фабрику за чињење кожа.

У заводу за малолетнике, у Мислеји, где има два стручна мајстора, раде се столарски послови, дрворез и књиговезачки радови.

Све се врши у сопственој режији. Тај систем налазимо и у радионицама књиговезачким, и онима за справљање одела и асура у Букурешту, за ткање у Платарести (женскиње), за столарске послове у Мислеји (малолетници), за ужарске и столарске послове у Фоскани (малолетници), за четкарске радове у Галцу, за израду ткива у опште у Пангарацу и обуће у Крајови.

Фабрика за чињење кожа у Буковцу припада Министарству Војном, коме казнионичка управа само даје радну снагу.

Солски рудници су својина државних монопола. У осталим заводима задовољавају се за сада и по неким особеним радовима.

Осуђеници купују материјал за израду сами преко своје Управе: а тако исто преко ње продају и своје израђене производе.

Ну да би се примена овога система могла проширити потребан је доста велики капитал. Међу тим у

том питању наилази се на велике тешкоће код законодавног тела, и за то се морало прибећи другим средствима. Већ су и учињене понуде од стране једне енглеске куће за све казнене заводе, а тако исто и од румунских индустријалаца, али само за неке од осуђеничких радионица.

Од 1874. год. држава је овако регулисала суме које се плаћају осуђеницима:

1. Осуђеници на затвор добијају $\frac{5}{10}$ продукта својега рада, а ако су у поврату (рецидивисти за $\frac{1}{10}$ мање.
  2. Реклузионари добијају $\frac{4}{10}$, а ако су у поврату $\frac{3}{10}$.
  3. Осуђени на робију добијају $\frac{3}{10}$, односно $\frac{2}{10}$.
- Сума коју осуђеник добива дели се на две половине: једном може осуђеник располагати по својој вољи, а друга му је уштеда.

Сваки осуђеник носи при себи своју књижицу, у којој стоји записано колики је његов иметак (пекулијум). Недавно је форма те књижице измењена: у њој стоји, као и у војничким књижицама, забележено све што се односи на осуђениково владање и на казне којима је кажњаван у затвору.

Режим хране је добар. Осуђеници једу три пут преко недеље мрсна јела, осим у време поста. Дневни трошак од главе стаје 24—28 пара дин., према месту. О храни се брине сама управа предузећа при коме осуђеници раде.

У два велика казн. завода у Крајови и Вакарести имају и кантине (кујна с дућаном). Оне се налазе одмах преко пута завода и дозвољено је свако јутро продавати осуђеницима по нешто хране по цени коју утврђује Управа казн. завода. Дућанџија може продавати и дуван! Та за бога, ми смо на Истоку!

Осуђеник не сме потрошити недељно више од 2 дин.

И ако је законом од 1864 г. предвиђен и завод за обучавање и васпитање осуђеника, ипак за сада таквог завода нема. Једино што нешто налазимо у Мислеји за малолетне осуђенике, који има око 200 малолетних осуђеника подељених у две категорије.

У прву су уврћени они који још немају двадесет година. Испод осам година старости нема ни једног осуђеника, јер су лица до тог броја година апсолутно неодговорна; али слабо их је било и испод 15 год. (пунолетство у кривичној области): свега четири.

У другу су увршћена лица која су учинила крив. дела у добу између 15 и 20 год. и која су за то осуђена на казну затвора, који може ићи до 15 година.

Малолетници који би учинили крив. дело без разбора и који би били ослобођени, предају се родитељима. Међу тим, ако је веровати изјавама управника вароши Букурешта, морал деце нижих класа у Букурешту задаје бригу : и ту ако и по другим великим градовима пуно је малих скитница и малих крадљиваца. Нужно је што пре предузети правилне мере у томе погледу, и у Букурешту већ се спремају да пошљу једно лице у Француску, које би проучило уређење тамошњих нарочитих завода за децу Метреј и Дуер.

Ја рекох да је казненички персонал много бољи од персонала у суседним државама. Ну тим не хтедох рећи да је савршен. Рекрутовање тога персонала није ничим регулисано, а његово унапређење није ничим гарантовано. Наклоност, и то нарочито политичка наклоност, и ту игра велику улогу. Према флукуацијама министарским бива да на место каквог доброг управника, кога збацују, дође какав министарски агент, који је стекао заслуге приликом последњих избора.

При сваком заводу има један управник, рачуновођа и секретар, који је у исто време и архивар. На 100 осуђеника долази 5 чувара. Сада на 4200 осуђеника има 68 чувара прве класе, 65 друге класе, 99 треће класе и 10 служитеља.

Чуваре већином узимају од ислужених војника. Они су лепо одевени, држе се оштро и врше своју дужност с извесном ревношћу. На жалост већина су од њих нежењени. Многи од њих напуштају службу чим се ожене, и одлазе у село где се настане и раде на земљи коју им жена донесе у мираз. Са гледишта казни завода то је за жаљење, али опет са гледишта друштвеног то је корисно.

Плате су врло скромне : чувар треће класе добива само 600 дин.; само половина чувара имају и стан, и то поглавито они који нису жењени. — Ја дижем свој глас у корист оних који су жењени, јер су они од већег интереса !

У намери да се код чувара ради и на подизању морала, основана је у Вакарести и једна школа слична оној у Консијержси у Паризу. Свима управницима казне-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

них завода послаће се распис да чуварима држе предавања о њиним дужностима и о томе како треба вршити уредбе казних завода. Ја остајем у убеђењу да би повишење плате учинило много више да се добије добар персонал, него остале палијативне мере.

За одрасле осуђенике нема никаквих школа. У целој држави има само два учитеља и то при заводима за малолетнике у Мислеји и Фоксаки.

Санитарну службу врше сами лекари, који код великих казних завода живе у самом заводу, а код осталих само долазе у одређено време дана.

Осуђенике који душевно оболу, намештају у завод Вакарести у Букурешту, где сам затекао осам болесника смештених у засебном одељењу. У том одељењу има пет већих соба, и једно одељење за женскиње. Лекар за душевне болести долази и прегледа их три пут недељно, и пошто би утврдио своју дијагнозу над каквим болесником, који је био само на посматрању, то јавља рефератом једној комисији од три судска лекара, у којој је председник Др. Миновици, који нам је познат са својих значајних приложака за рад на конгресу у Женеви 1896., — а ова опет рефератом извештава истражног судију или и сам суд.

Исти Др. Миновици створио је 1892. у Букурешту један завод за који му можемо завидити. То је *судско-медицински институт*.

У заводу имају ова одељења: 1. *Морга*, за аутопсије које би тражило државно оптужништво, и за излоге лешина чија идентичност још није утврђена. Ово одељење има јак апарат за мржњавање. 1898. ту је било донесено 311 лешина. 2. *Фотографско одељење* и једна сала у којој г. Миновици држи предавања из судске медицине слушаоцима медицинског факултета. Ту долазе 140 уписаних слушалаца. 3. Одељење названо *Судски Музеј*, у коме налазите: разне фотографије, лубање, скелете, оружје и т. д. све ствари који су се односиле на које кривично дело. 4. Једна лабораторија за анатомију и патологију, и 5. лабораторија за хемију.

Што се тиче антропометичког сервиса он је завенден 1891. и за сада је у судској згради у Букурешту. И њега је основао Др. Миновици, који је пре краћег времена ишао у Париз да на месту проучи тако звани „*portrait parlé*,” као и уређење школе за чуваре казне-

них завода. Одатле ће се пресадити у све остале централне казнионице. Сад је већ заведен и у заводу Вакарести. То је извршено 27. новембра и први је био предмет мерења сам директор казних завода.

Верска служба уређена је у казнионицама као и служба санитарна.

За мале заводе, верску службу врши свештеник из оближњег села, који долази једанпут суботом и држи поучне говоре, а недељом служи и службу. Већи заводи имају својег сталног духовника, као на пр. завод Дофтона.

Ја завршујем оним чиме сам требао почети: централном управом.

Њу чине: главни директор и један главни под-директор. Управа има четири одељења: 1. Рачуноводство. 2. Преписка, парсонал и грађевине. 3. Статистика и пренос. 4. Материјал (осим израђевина које улазе у надлежност првога одељка). Намерава се да се оснује и пети одељак, одељак економски; али то ће се учинити пошто се претходно управа казних завода унесе у ресор Министарства Правде.

Ја поменух пренос. Он се врши само у одређене дане. Тада нарочита кола долазе пред сваки завод, баш и да нема никога осуђеника који би се имао пренети. Кола имају четири одељка: уз њих иде један надзорник и један контролор. Имају шест таквих кола и она су стално на путу.

Патронажа. На жалост о овоме немам ништа да кажем, из разлога које сам изнео још 1898. (Види *Revue pénitentiaire* стр. 997). Та је установа овде од мање користи него код нас на западу, где је индивидуализам развијен у толикој мери.

Статистика. На дан 13. септембра било је у заводима свега 4200 лица, од којих 1566 осуђених на затвор, 717 на реклузију, 450 у притвору, и т. д. којима треба додати 93 осуђенице и 14 скитница.

Благодарећи доброј организацији рада од ове укупне цифре број рецидивиста не прелази како ми веле сто седамдесет.

Криминалитет код женскиња знатно је мала. То долази отуда што је породични живот чист и уредан: већина од осуђених жена осуђене су као саучеснице својих мужева, друге за детоубијство или крађу.

Горе сам говорио о цифри осуђеника који су малолетни, и којих има 204. На тај број долази више од 100 убица, од којих 29 оцеубица; 8 су осуђени за неморална дела или за саучешће у делима других злочинаца, а само 15—20 за крађу.

Рекоше ми да су убице поглавито из карпатских крајева, т. ј са северне стране. Крадљивци и они који чине неморална дела већином су из Букурешта и с југа. Ова је примедба врло интересна, јер стоји у супротности са Ломбрововим учењем по коме злочинци проливања крви падају поглавито на јужне пределе.

На дан 20. септембра било је 16 рецидивиста од 204 осуђеника.

О скитничарству немамо рећи ништа нарочито. У том погледу важи скоро у свему француско законодавство од 1810. с том разликом, да се казна има издржати сва у нарочитим заводима; али уређење тих завода и овде је непотпуно као и код нас. Због тога се и судије врло олако користе могућношћу, коју им закон оставља, да осуђеноме даду рок од месец дана, у коме се има постарати да нађе уредно занимање. Кад тај месец прође обично власти затворе очи и ћуте.

Просјачење није кажњиво.

Ове две врсте кривица врло су ретке, јер овде праве беде и оскудице има врло мало, што је дошло отуда, што су сељаци по закону од 1864. оглашени за сопственике својих земаља, које су многи фактички и задржали у својим рукама. Кривице ове врсте чине поглавито странци, Немци и остали. Казна за скитњу је врло кратка (максимум месец дана затвора први пут, 4—5 месеца за случајеве поврата), не доноси никакве користи, и по издржању кривац се протера у друго место.

Што се тиче просјака, нашло се да они злоупотребљавају толеранцију закона од 1810, и помишља се да се предузму строже мере, сличне онима у осталим законодавствима.

Кривични поступак. — Истрага. Закон од 4. августа 1890. ограничио је власт истражног судије у циљу заштите индивидуалне слободе и ограничења превентивног затвора. Решења о притвору подлеже, у року од три дана, судској контроли. Та се контрола понавља сваког месеца. Њу врши суд у пуном заседању, одобра-

вајући или продужујући једном већ донесено решење. По мојем мишљењу у томе има више гаранција него што их оптуженоме пружају оне нагомилане предострожности, којима је окружен истражни судија у нас по закону од 1897.

Надлежност. Устројство судова исто је као и код нас; али тако исто као и код нас већ су предузете и студије за реформу те старе установе која мора да ишчезне пред модерном активношћу. Са тим студијама Румуни су нас претекли, јер су те студије из кабинета појединих правника већ дошле у кабинет министра правде. Како изгледа, иде се на то, да се заведе једна судска инстанција, која би, стојећи ближе сељаку, учинила да се и њине размирице справљају и брже и економичније.

Систем по коме би судије ишле од места до места није се учинио практичан Министру Правде: он као да мисли, да примиритељне судове претвори у судове среске, којима би поверио надлежност окружних судова за послове њиховога ресора.

Персонал не би се имао умножавати, почем се намерава да примиритељни судија и његов помоћник уђе у састав тога будућег среског суда.

У случају несугласице у мишљењу, ствар би се имала судити изнова, ну тада би се имао придати још један судија из суседног месног или окружног суда.

Порота. По закону о кривичном поступку порота је надлежна за све злочине, па и за оне учињене путем штампе. Шта више она је надлежна, бар у начелу, и за политичке преступе. При свем том злочин *laesae majestatis* ма био учињен и путем штампе, по чл. 24. Устава од 1884. суде редовни судови.

Ну у Добручи, која је недавно анектирана али још не и са свим асимилисана, Апелациони Суд у Галцу суди све злочине.

У Румунији има тридесет и два округа, и у свакој вароши има довољно интелегентне класе за рекрутovanje пороте. Политика се у осталом мало и бави овим питањем из простог разлога што има мало политичких злочина. Што се тиче штампарских преступа, оптужени се скоро по правилу ослобођава.... као и на другим местима.

Помиловање је у честој примени. Њега краљ врши или спонтано, као на пр. после визите каквог казненог

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

завода, било на предлог Министра Правде, и по предходном реферату главног директора казнених завода и генералног прокурора.

Условни отпуст не постоји у румунском законодавству, а тако исто ни условно осуђивање.

После ових општих опсервација, остаје ми још да читаоца проведем кроз четири главна типа казнених завода, које сам ја сам прегледао: један стари централни завод, један нови централни завод, један завод за оне који су осуђени на реклузију, и један завод за осуђене на робију.

Заводи у којима се издржава казна затвора. — Починем са новим централним заводом.

Крајова. Централни завод за затвор налази се на северноме крају вароши Крајове, у којој има Апелациони Суд, поред три друга апелациона суда у другим варошима.

У њему има 406 криваца од којих су 109 притвореници а 297 осуђеници. Већина су Цигани.

Ова је зграда саграђена 1896. Тип јој је завода са заједничким затвором. Изглед јој је врло добар. План је безпорочан, кад је већ усвојено да се одбаци целуларни систем, па и сам Обирнов систем, и кад већ није било могућно саградити засебну зграду за притвор и за женскиње. На десној су страни малолетни осуђеници и женскиње. На левој су притвореници и они који су већ оптужени.

У зачељу је локал за чуваре и Управу. У дну су осуђеници.

Нама, Французима, овај тип не даје никакву поуку.

Притвореници су заједно дању и ноћу. За затвор осуђеника има 95 соба у које је смештено 297 лица. Како изолован затвор, закон не дозвољава, то и немам ништа да покажем о његовом утицају на морал, здравље и на поврат.

У собама нема лампе. Места где се спава лепо се проветравају, али су кревети врло близу један уз други, и надзор је недовољан. Требало би ту понамештати за спавање гвоздене ћелије.

25 малолетних лица, које у притвору које осуђених, очекују пренос у Мислеју, немају никакво занимање: само они који су неписмени уче читати и писати. О њиховим

местима за спавање важи оно што смо казали напред за одрасле.

У заводу има свега 12 ћелија у које се међу они који бивају кажњени. Тако исто дозвољен је и оков на рукама и на ногама.

Од чувара овде има свега 18 лица.

У погледу капеле, пространог дворишта, радионица и купатила немам ништа да кажем.

Економски режим добро је схваћен: осуђеници раде за војску, за пританеум у Крајови а и за поједина приватна лица (столарске и остале дрводељске послове, везове, пртеже, цвеће од теста и т. д.). На жалост велики део осуђеника остаје беспослен.

Букурешт. Велики завод Вакарести, негдашњи манастир, налази се на једном висоравну, 4 километара јужно од Букурешта. Зграде су ове: на десној страни одељења за женскиње и једно одељење у коме затекох 18 малолетника у притвору; на левој страни 9 ћелија за опасне притворенике; у зачељу једна велика капела, леп споменик из почетка XVIII. века. Иза цркве пређашњи манастир претворен је у једно одељење са ћелијама у коме има 40 ћелија које се загревају паром.

Кревети за спавање, и овде су близу један уз други, као и у Крајови.

У овом заводу на дан 22. септембра било је 237 осуђеника на затвор из области за коју је надлежан букурешки Апелациони Суд, и 225 притвореника, од којих је 12 женскиња.

У заводу има свега три радионице: 1. одељење за картонажу, у коме се ради за потребу свију министарстава и других јавних надлештава, као и за поједине приватне људе (50 радника); 2. одељење за шивење одела (25); 3. одељење за израду асура (15). Остали раде незнатне послове везова с ћићувама и т. д.

Поред 45 чувара нађох још и једну групу од 114 војника који врше службу пратилаца и спољни надзор. За пренос лица између завода и судског здања у Букурешту служе 30 коња и 9 кола.

Додајмо још да се локали судског здања у коме окривљени или они који су притворени, чекају на позив надлежне власти ради саслушања и т. д., налазе под судским здањем, али да нису удешени по ћелијама.

Заводи за издржавање робије — Буковац. Једини од три завода где се издржава реклузија, и који сам ја посетио пружа нам ту реткост, да је мешовите природе и са војничким уређењем.

Овај се завод налази у једном манастиру, на 5 километара западно од Крајове, на десној обали реке Жиула. У њему има 341 осуђеник, које на затвор које на реклузију, и то из целе Румуније. Једина разлика између првих и других у томе је, што ови последњи имају оков на ногама.

Они су подељени на ове групе, од којих једна ради пре подне на чиђењу кожа а после подне своје личне послове, и обратно.

Фабрика за чиђење кожа стоји под управом једног војног подинтенданта III-ће класе. У њој се израђује сва кожа која је потребна за 150000 пари чизама. Ну она може израдити и више, кад наступи потреба.

Коже се добијају из Америке, а и из Русије. Модели су узети из Француске.

Пређашње ћелије калуђерске служе за спавање. Недавно је подигнута и једна болница.

Дофтана. Значајни рудник соли Дофтана налази се удаљен 10 километара од завода за малолетне осуђенике у Мислеји, на левој обали реке истог имена (Дофтана). Веза се одржава нарочитом комуникацијом преко Кампиона.

Осуђеници су смештени у једну пространу и лепу зграду која доминира целом долином. Свечано отварање овога завода биће у пролеће. Избор овога места није тако сретан у погледу техничком, колико је погодан у погледу хигијенском и за уживање.

Иловачасти терен на коме је завод подигнут, на висини од 700 метара над морем, клизи полако ка реци и садашњи управник завода, који није имао удела при томе жалосном избору места, већ је морао подизати неке зидове да би спречио рушење.

Ну, на страну то, зграде су са свим лепо удешене за жељени циљ.

Ноћне ћелије којих има 397 лепо су начињене у пет алеја које иду око капеле. Само сам приметно да нема вентилатора ни електричног звона.

Електрично осветљење, грејање и вода коштали су 250.000 дин.

Даље сам видео врло лепо уређење: две простране просторије за ручавање, шест радионица (две велике при дну и четири на горњем спрату), шест великих дворишта за шетњу са шупама од дасака у случају кише, болницу за 40 лица, касарну за 180 војника. Капела ми се учинила и сувише мала.

Оног дана када сам завод посетио у њему је било 280 осуђеника. И овде као и у Буковцу подељени су на две групе; али у место да раде наизменце пре и после подне, они се мењају на раду после 15 дана.

Некада су осуђеници излазили из рудника свега четири пута преко године. Али после једне визите кнеза Гике у заводу Таргул Окно 1852. г. тај је ред измењен. Сада осуђеници силазе у окна зими у 7 часова у јутру, лети у 6 часова, а излазе горе у 4 часа по подне зими и у 6 час. лети.

Није могућно одводити их на рад или доводити их с рада раније, јер је завод удаљен од места на коме се силази у окна скоро 2 километра, па како је тај прелаз врло брдовит, осуђеници би лако могли утећи.

Рад је уређен врло лепо: мене је јако изненадила живост рада при електричном осветљењу, у оним подземним галеријама које се налазе на 106 метара испод површине. Дневно се извуче 250.000 кил. соли. На изложби у Паризу моћиће се видети једна стена соли у тежини од 10.000 килограма у једноме комаду. Румунска држава има од овога рада врло велике користи. А и ми имамо леп пример који нам казује како се од осуђеника може добити стварна корист.

Здравствено је стање у заводу изредно.

Група која је радила петнаест дана у руднику, других петнаест дана остаје у заводу и ту ради у радионицама. Ту већ има радионица столарских, каменорезачких, а кроз који дан пренеће се из Крајове и радионица обућарска, због које су обућари те вароши подигли толику вику, а у пролеће тамо ће се пренети радионица четкарска из Галца, на место које ће се завести радионица за дугмад од дрвета, кости или шкољака (седеф). Најзад ту ће се примати и поруцбине које би појединци чинили преко заводске управе.

Персонал је управник (директор), надзорник (инспектор), рачуновођ, архивар, један писар, духовник, лекар и тридесет нижих надзорника. Сви имају станове у заводу.

Експлоатацијом рукује један енжењер управе државних монопола, која стоји под Министарством Финансија.

(Свршиће се)

† Жив. М. Милосављевић.

ГОДИШЊИ СКУП

УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАШТНИКА

Одржан 11. априла 1900. г. по подне у Грађанској Касини
у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ЈЕ: г. Милан Ст. Марковић

СЕКРЕТАР: г. д-р Давид Алкалај

Почетак у 3¹/₂ часа по подне

Од стране полицијске власти присуствовао је г. Андра Петровић, Члан Управе града Београда.

Председник удружења, Милан Ст. Марковић. — Поштована господо и другови!

Поздрављајући Вас на данашњем збору, коме сте се тако лепо одазвали, имам да констатујем, да од онога дана, када смо се последњи пут састали, а то је било у јуну месецу 1898. год. стање нашега реда није ни у колико побољшано, него на против у неколико је уназађено. Фактори и догађаји, којима је то проузроковано, ваљда су свима познати. Поред тих фактора, који постоје, и који нису у нашој власти, има и других, који чисто од нас зависе. Као адвокат, који 26 година вршим тај посао, и који сам сваки пут учествовао у свима покретима за побољшање нашега реда, могу констатовати једну појаву, за коју смо ми лично одговорни. Та је појава, која се на жалост мора обележити и исказати — јер свако зло даје се само онда лечити, када се констатује — та је појава: недовољно интересовање нашега реда о самоме реду. Када бисмо ми, господо, у ономе броју, колико нас има у Србији, и по ономе положају, који заузимамо у друштву и који треба да заузимамо, радили оно и онако, као што раде наше колеге у другим државама, будите уверени, да бисмо ми били фактор, са којим би се имало рачунати. Ну то није случај. Наш немар и честа неслога, осујетили су наше лепе и оправдане намере.

Ви ћете се уверити из извештаја, који ће се сада прочитати, да речи моје нису празне, и да су основане не фактичким догађајима. Ја вас молим да тај извештај саслушате, али пре него што на то пређемо, ја сам мало слободан, да вам прикажем представника полицијске власти и комесара Управе вар. Београда, г. Андру Петровића, који ће рад нашега скупа пратити.

Ја молим господина деловођу, да приступи читању извештаја.

Деловођ удружења, д-р Давид Алкалај чита извештај о раду управе удружења и о органу друштвеноме „Браничу“ за другу половину 1898. г. и 1899. годину.

Главни скуп Правозаступничког Удружења, који се данас састаје, позван је да саслуша извештај о раду управног одбора за друго полгође 1898. и за годину 1899. Ово једно с тога, што је по измени основних правила Удружења усвојено, да се друштвена година подудара са календарском, а друго и с тога разлога, што се лањски главни скуп, који је био сазван за 29. Јуни а затим за 27. Август није могао држати због ванредног стања, које је тада у Београду постојало.

Одмах после скупа од 21. Јуна 1898. одбор је приступио своме конституисању, при чему је изабрао дотадање часнике и исте поверенике како у Србији тако и ван Србије.

Од одлука, које су донете на последњем скупу, одбор је одмах тражио и добио потврду измена основних правила нашег Удружења (одобрење Управе града Београда од 13. Септембра 1898. Бр. 20084, види Бранич бр. 18. исте године стр. 648 до 652), а пошто је са меродавне стране обавештен, да се у летњој сесии Народне Скупштине не би могао узети у претрес никакав други предлог осим оних, које је влада поднела, то је одбор одмах после судског одмора саставио нарочиту комисију из чланова одбора и Удружења и та је комисија израдила како правилник о пензионем фонду, тако и оно наређење, које би о њему ушло у сам закон о адвокатима.

Пре него што је тај нацрт поднесен Министру Правде, управни је одбор решио да позове нарочити збор београдских адвоката, били они чланови Удружења или не, те да се на томе збору члан по члан тога правилника претресе и тим начином што већи број колега упозна са пројектованом установом, не прејудуцирајући, разуме се, тиме, одлучи друштвенога скупа, да се цео правилник поднесе Удружењу на претрес, чим се добије његова начелна санкција у самоме закону.

На скупу београдских адвоката, који се састао 22. новембра 1898. претресан је правилник о пензионем фонду пре и после подне тога дана, па је тај посао настављен и сутра дан. На томе

другоме састанку било је и неколико другова, који и ако нису чланови Удружења, покушаваху, — јер су противни установи адвокатског пензионог фонда у опште па и самом Удружењу, — да разлозима који не могу издржати озбиљну критику или су са свим субјективне природе, осујете рад и тежњу управног одбора. Пошто је одбор одбио те покушаје како на друштвеним састанцима, тако и путем штампе у листовима, у којима су изнесени неистинити извештаји о раду и тежњама одборским, то је одбор сам наставио започети посао и довршио претрес целог правилника на своме састанку од 29. Новембра исте године. А да би сузбили покушаје, који би могли изазвати узрујаност међу друговима као и неповерење према управном одбору, одбор је одмах преко својих повереника известио своје другове у унутрашњости о развоју, току и стању целе те ствари, и пре него што је стигла одборска окружница у поједина места, одбор је добио и усмене и писмене и брзојавне изјаве потпуне сагласности са његовим радом и израз потпуног поверења.

Охрабрен таквим изјавама, а имајући од годишњег скупа императиван налог, да поради на изменама у закону о адвокатима, — као имајући у виду и то, — да можда Народна Скупштина неће моћи узети у претрес цео закон о адвокатима, одбор је из израђеног и усвојеног пројекта узео најпотребније измене и допуне ради подношаја Министру Правде. У томе смеру одбор је изабрао три своја члана: г. Милана Ст. Марковића, г. Димитр. Тадића и г. Косту Шпартаља, који су 3. Децембра стигли у Ниш, где је била Нар. Скупштина, и истога дана предали Министру Правде молбу због измена и допуна у закону о правозаступницима. Свака поједина измена или допуна, била је поткрепљена у молби разлозима, основаним на дугогодишњем искуству и потреби. Уз ту молбу поднесен је и нацрт правила о адвокатском пензионом фонду.

Сутра дан благоволело је Његово Величанство Краљ примити у аудијенцији друштвене изасланике, који су молили највишу заштиту за одборску молбу. Његово Величанство благоволело је милостиво изјавити своје мишљење о потребама неких рефорама у закону о правозаступницима и нарочито удостојити Своје пажње неке тачке у друштвеној молби. Не упуштајући из вида и тешкоће, које стоје на путу одборској тежњи, Његово Величанство благоволело је обећати Своју потпору у нашој ствари код надлежног Министра.

И ако је Народна Скупштина имала тада много дужу сесију, него што је било предвиђено, закон о адвокатима ипак није дошао

пред њу. Скупштина се свршила, а наш рад остао је без успеха и наде неиспуњене.

Прилике и неприлике у прошлој години још су мање биле повољне за наше тежње. Напротив, без икаквог оправданог разлога и противно духу времена и начелима, која се данас остварују у свим модерним државама, учињене су изменама и допунама у казн. закону, у кривичном и стецишном поступку нашем реду тешкоће, које у основи убијају опстанак и развој адвокатског реда у Србији. Дознавши, одмах у почетку рада Нар. Скупштине, да су биле намерене и друге измене на нашу штету у самоме закону о адвокатима, одбор је својим путем порадио, да се те намере не остваре. Кад смо о томе били аутентично извештени, ми смо тада у нашем органу рекли, да су основано били пронесени гласови о извесним изменама у закону о правозаступницима на штету постојећег стања, али да се у томе није успело, остављајући за другу бољу прилику да објаснимо, *зашто* се није успело. А што се тиче измена у пом. законима, ми смо најдубље уверени, да се тим реформама у погледу поменутих закона самих, неће оно постићи, што се можда њима замишљало, а оне су међутим без свака спора јака препрека за социјално и морално унапређење адвокатског реда и да ће се њима, ако дуже остану у сили, адвокатски ред дегредисати на степен чисто занатлиског посла. Констатујући то и овом приликом, ми понављамо наше мисли, које смо у нашем органу исказали, да се ми потпуно и лојално покоравмо законима као таквим, али да их ми ематрамо за нас као убитачне остављајући данашњем нашем скупу, да даде законитим путем израза о њима и да редовним и законским путем тражи реформе, чију оправданост нико неће моћи порећи, који жели да се судски организам, чији је део и адвокатски ред, унапреди и усаврши, те да правосуђе буде чист а најјачи темељ државе и народа.

Поред ових послова, које је одбор вршио по одлуци годишњег скупа, он је управно сву своју пажњу на то, да се наше удружење одржи, учврсти и разграна.

У тој цели одбор је у току овога времена где год је наступила потреба изабрао нове поверенике у појединим местима а на име:

- г. Саву Пиперина, предс. прв. суда у Врањи
- г. Милана Стојадиновића, адвоката у Крушевцу
- г. Јована Јовановића, судију првостеп. суда у Неготини
- г. Ђорђа Живковића, адвоката у Нишу
- г. Илију Илића, адвоката у Прокуљу
- г. Косту Тимотијевића, адвоката у Смедереву

г. Петра Петровића, судију прв. суда у Шапцу.

И ако је одбор свима средствима, која му стоје на расположењу усменим објашњењима и молбама, расписима у друштвеном органу, окружницама и нарочитим писмима, настојавао да сви адвокати приступе у чланство удружења, ипак се у томе није успело. Велики број колега не само у унутрашњости него и у Београду остао је равнодушан и апатичан према Друштву, па и до данас није ступио у број његових чланова. Кад се помисли, да свако удружење ствара снагу и углед, која појединцу служи за заштиту; кад се даље помисли, да је наш ред заиста изложен нападима и неприликама, чак и са стране од које би имао да очекује само потпоре, — онда је овај немар наших другова према своме сталешком удружењу, у чијем би крилу могли наћи и моралне и материјалне заштите, једна фактички непојмљива појава.

Па ипак при свој показаној немарности, која, као што је врло природно није могла повољно утицати и одушевљавати одбор на рад, — ипак је одбор из своје властите иницијативе сматрао за своју дужност, да затражи заштите за неке другове, када су затребали друштвене потпоре у својим односима према властима, као и да стане на одбрану угроженог права и угледа целог реда, када је од стране полицијских власти, које су примењујући погрешно §. 26. полициске уредбе од 1850. почеле да јавне правозаступнике осуђују на затвор за иступна дела, одбијајући њихове молбе, да се затвор замени новцем.

Одбор сажаљева што другови у унутрашњости, који су допали овакве неприлике, нису о томе известили одбор и нису затражили друштвену интервенцију код више власти.

Када је такав случај наступио са једним адвокатом у Београду, који је на основу т. 3. §. 359. крив. зак. осуђен био на 30 дана затвора, а одбијена му понуђена новчана замена, — одбор је узео овај случај као атак на цео правозаступнички ред и сматрао је за дужност, да ствар надлежним путем исправи. На конференцији београдских адвоката, која је ради тога сазвана и на којој је учествовало 36 овд колега, једнодушно је решио, да се поднесе министру правде представка, у којој ће се изложити неправилан поступак полицијских власти и тражити, да узме правозаступнички ред у своју заштиту, — а у специјалном случају, да се умоли министар унутрашњих дела, да упути Управу вар. Београда, да и према адвокатима у сваком случају замењује казну затвора новчаном казном.

У тој преставци, која је поднесена Министру Правде од изасланика друштвених, конференцијом изабраних, изложена је неправилна примена горе поменутог наређења полицијске уредбе

према адвокатима и ми упућујемо скуп и поједине г. г. колеге на ту преставку, јер је у њој изложен сав теоријски материјал о томе предмету, а штампан је у 9. свесци Бранича за 1899. годину. Да су кораци одборски у конкретном случају остали без успеха, има се, држимо, приписати другом инциденцу, који нисмо могли предвидети. Али остајући у убеђењу, да су наши назори правилни и на закону основани, ми позивамо и молимо све своје другове, да нас у сваком поједином сличном случају, који би се десио, известе и нашу интервенцију затраже. Ни једна управа нашега удружења не може и не сме остати глува према таквом позиву. —

Од осталих радова одборских у току овога времена имамо да споменемо текуће административне послове око издржавања и управљања удружењем, као и рад за одржање друштвенога органа „Бранича“.

Јавне дискусије, које су с успехом држане у зимској сезони 1897—1898. нису настављене у прошлој овогодишњој сезони. Одбор их није покретао, јер је стекао уверење, да не би ове године имале одзива.

О односима нашег удружења према другим друштвима и корпорацијама, које су указивале своју пажњу према нама у разним приликама и свечаностима, на које је удружење позивано, имамо да споменемо, да се одбор одазивао сходним начином у свакој појављеној прилици, а специјално да је учествовао преко свог нарочитог изасланика у 50 годишњој прослави нашег песника Јована Јовановића Змаја у Загребу, и да се нарочитом брзојавном честитком одазвао позиву за учествовање 25-годишње прославе Хрватског правничког Друштва у Загребу.

Пре него што завршимо овај свој извештај о раду одборском дужност колегијалности и осећање пијетета налаже нам да са искреним саучешћем споменемо овде другове, које смо за време од 1. Јула 1898. па до краја 1899. године изгубили смрћу. То су:

Марко Лазић, из Смедерева, повереник друштв.

Драгомир Савић, из Врање, повер. друштв.

Ставра Јовановић, из Крагујевца

Милош Катанић, из Крагујевца

Светозар Давидовић, из Смедерева

Чеда Мариповић, из Ниша

Алекса Струнцилић, из Ваљева, и

Александер Бранковић:

О свима њима изашле су, било краће било опширније белешке у нашем органу, а ми им се овде, сећајући се њихових врлина и заслуга, одазивамо: Бог да им душу прости!

Овим је завршен извештај о административном раду одборском. А о друштвеном органу »Браничу,« имамо да поднесемо овај извештај.

После годишњег скупа од 21. 1898. изабран је поново за уредника г. Милан Ст. Марковић, а за чланове редакционог одбора г. г. Панта Туцаковић, Ђорђе Карајовановић и Андра Антић. Но пошто ова господа нису хтели или могла вршити преглед списка, који су редакција ради штампања долазили, то је сам уредник морао узети на себе да прима или одбија поднесене чланке.

Од сурадника на Браничу у год. 1898. имамо са благодарношћу да споменемо :

Судије Касационог Суда :

г. Алексу С. Јовановића и
г. Арона Нинчића.

Професоре Велике Школе :

г. D-г Војислава Вељковића
г. D-г Миленка Веснића
г. Слободана Јовановића
г. Спасоја Радојчића
г. Живка Милосављевића и
г. Живојина М. Перића.

Судије и судске чиновнике :

г. Љубомира Јовановића, судију прокупачког првостеп. суда.
г. Јована Миловановића, судију апелац. суда у пензији
г. Михаила Р. Радивојевића, судију алексиначког првостепеног суда

г. Драгића Солдатовића, судију шабачког првостеп. суда
г. Милоша Станојевића, судију краг. првостеп. суда
г. М. Н. Христића, судију првостеп. суда за варош Београд
г. Живка Ивковића, секретара првостепеног суда подунавског округа

г. Драгића Павловића, писара касационог суда
г. Милена Стефановића, писара мин. правде
г. Ђорђа Чохаџића, писара касационог суда
г. Милорада Драгутиновића, писара лесковачког првостепеног суда

г. Фридриха Попса, писара београд. трг. суда
г. Михаила М. Радивојевића, чиновника првостепеног суда за варош Београд.

Друга лица :

г. D-г Војислава Суботића млађег, секундар. лекара у болници за душевне болести у Београду

г. D-г Алексу Љ. Митровића, уредника „Српског Гласа“ у
Задру и повереника друштвеног за Далмацију

г. Алексу П. Милојковића, пензионера у Београду

г. Боривоја Л. Поповића, свршеног правника у Београду

г. Милоја Ж. Јовановића, правника у Београду.

Адвокате:

г. Драгољуба Вељковића, у Пожаревцу

г. Илију Л. Гладовића, у Лозници

г. Михаила Јоцића, у Зајечару

г. Стевана Максимовића, у Пожаревцу

г. Саву Маринковића, у Алексинцу

г. Саву Обрадовића, у Јагодини

г. Димитрија Сечанског, у Неготини

г. Михаила Полићевића, у Шапцу.

Од београдских адвоката:

г. Андру Антића

г. Ђорђа Карајовановића

г. Стеву Добривојевића

г. Рафаела Финца, и

Уредника.

У г. 1899. приступили су још као сурадници на „Браничу“:

г. Ђорђе В. Несторовић, судија првостепеног суда за варош

Београд

г. Гојко Ст. Павловић, капетан аудитор у Петрограду

г. D-г Драг. Мијушковић, професор Велике Школе

г. М. Л. Милосављевић, судија љупријског првостеп. суда

г. Спира Поповић, судија лозничког првост. суда

г. М. Ђ. Миловановић, секретар апелационог суда

г. Марко Трифковић, судија ваљевског првост. суда

г. Светозар Јањић, судија касационог суда

г. Таса Ј. Миленковић, начелник минист. у пензији

г. D-г Чедомир Митровић, хонор. проф. Велике Школе

г. Милан В. Петровић, секретар негот. првост. суда

г. А. Стефановић, писар неготин. првост. суда и

г. Марко Н. Новаковић, званичник првостепеног суда за ва-
рош Београд,

Свој именованој господи изјављује одбор и уредништво овде
јавно своју захвалност за сурадништво на друштвеном органу,
изјављујући у исто доба и молбу да их и у будуће потпомажу.

Да би се одржао наш орган и обезбедио његов опстанак,
одбор је у првом реду, осим адвоката, морао рефлектирати на
правнике у судској струци. У томе смеру одбор се обратио ми-
нистру правде, који је прихватио тежње удружења у овоме по-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

гледу, те је расписом својим од 29. децембра 1898. № 17.327 препоручио свима судовима, држање Бранича као јединог српског правног часописа, осуђујући немар судских чиновника и изјављујући, да би оне од њих који би отказали држање Бранича, сматрао као правнике, којима је правна књига на одмет.

Овај распис имао је корисних последица, а одбор се постарио још и за то, да се претплата наплаћује месечно преко рачуновођа појединих судова и непосредно благајнику нашем новац шаље. Поменути распис као и осведочена потреба и корист правничког органа и данас је најјача побуда, да је скоро све судско особље у целој Србији или претплатник на Бранич или су као правници ванредни чланови удружења. Но колико је повољан овај одзив судских чиновника, у толико је за већу осуду немар самих адвоката према своме органу. Велики број адвоката нити су чланови удружења, нити држе Бранич. А многи који су чланови нетачни су у плаћању својих улога. Тај немар с једне стране, а неприлике, које су наступиле у другом полгођу прошле године као и околности, што је благајник одборски престао са свим функционисати у своме послу, те — околности биле су узрок да је Бранич, који је и иначе због материјалног стања благајне често са појединим бројевима одоцњавао, морао у почетку другог полгођа 1899. сасвим обустављен бити, и ако има довољног и одличног материјала спремног за штампу. Настојавањем одбора и редакције, Бранич је отпочео од ове године понова редовно да излази, а употребиће се и сва средства да се заостали бројеви из прошлог полгођа што пре одштампају и члановима и претплатницима доставе.

Као средство за обезбеђење опстанка листа, одбор је сматрао и позвао своје поверенике, да се постарају да у својим окрузима добију као претплатнике на Бранич поједине веће и богатије сеоске општине. Овом позиву одазвао се само неготински округ, који је настојавањем свога ранијег окружног начелника г. Михаила Ковачевића, — коме овде јавно благодаримо — дао 20 годишњих претплатника на Бранич и положио целу годишњу претплату. Кад би сви окрузи следовали овом примеру, што би за веће и богатије општине било скопчано са веома незнатном жртвом, опстанак Бранича — и поред немара великог броја правника — био би стално обезбеђен. С тога је одбор и решио да се обрати Министру Унутрашњих Дела с молбом, да окружним начелницима препоручи, да пораде на томе да поједине веће општине претплате Бранич као стални годишњи претплатници.

Истина и садањи број наших чланова и претплатника, који се одржава на 500, био би довољан за одржање листа; али уплата

улога и претплате тако је неуредна, да уредништво због великих трошкова око штампе и администровања листа не може на време да подмири потребне трошкове, те за то лист и излази неуредно.

Дужност је дакле друштвенога скупа, да пронађе начине и средства, којима би се обезбедило стално, уредно и тачно издавање друштвенога органа.

(СВРШИТЕ СЕ)

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

о

судовима, судијама и судијским испитима¹⁾

(НАСТАВАК)

О надлежности судова

Чл. 27.

Никоме не може судити други суд сем онога који му је законом, као надлежан опредељен (чл. 191. Устава).

Чл. 28.

Надлежност судова опредељује се законима о судском поступању у грађанским парницама и кривичним делима, законом о устројству трговачког суда, законом о пороти, законом о штампи, законом о старатељству, законом о шумама и другим посебним законима.

Чл. 29.

Сваки суд, као и судија за старатељска и неспорна дела, пре него што узме у рад какав предати му предмет, мора се по званичној дужности уверити: је ли по закону за расправу тога предмета надлежан. Ако се то не уради и претходно не констатује, већ се узме и расправи предмет за који суд, односно судија за старатељска

¹⁾ На VIII. састанку држаном 15. јуна 1900. год. решено је: да се у идућој свесци 7. и 8. «Бранича» код пројекта закона о судијама г. Лазе Поповића под звездicom стави примедба: Редакциони и управни одбор као и уредништво не мисли, да ће овакав пројект попунити ову потребу, којом се иде за модернијом реорганизацијом модерног судства.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

и неспорна дела није био надлежан, сав рад по томе предмету ништаван је, а они који су такав предмет узели у рад, подлеже дисциплинској казни за неуредно вршење службе, и уз то, на захтев интересованог, дужни су да му накнаде све трошкове и штету таким радом проузроковану.

Чл. 30.

Сем онога што је посебним законима стављено у надлежност појединих првост. и виших судова и судија за неспорна и старатељска дела, овим законом ставља се у надлежност виших судова у опште, и то:

1. Апелационом суду да суди и решава у другом степену само оне предмете које су у првом степену судили и решавали првостепени судови и старат. судије а за које је посебним законима наређено да подлеже разматрању апелационог суда, и

2. Касационом суду да, разматрајући и решавајући о предметима за које је посебним законима за надлежна оглашен, поглавито мотри на то: да се у земљи како формални тако и материјални закони примењују подједнако у свима случајима и свагда у ономе смислу у коме гласе.

Чл. 31.

Поред онога што је напред казано, у круг рада Касационог суда спада, да решава који је надлежан за суђење или решавање, у случајима кад се о томе појави сукоб између судова и у опште власти грађанских, војних, духовних, полицијских и Главне Контроле, било да поједини од ових судова или власти међусобом дођу у сукоб или да судови или власти разних струка у сукоб дођу, као и сукобе између судија за старатељска и неспорна дела између њих или са првостеп. судом.

Чл. 32.

Сукобе о којима се говори у претходном члану, дужан је да представи на решење Касационом Суду онај суд (или власт) коме је предмет други суд или (или власт) упутио као надлежном, а решио да он није надлежан.

Овако бива и онда, кад више судова присвајају надлежност за који предмет.

Касац. суд, ако нађе да је надлежан други суд а не онај који је предлог учинио, послаће акта томе на-

длежном суду а о своме решењу известити и један и други; у противном вратиће акта с решењем онеме који је представку учинио.

Чл. 33.

Касац. суд разматраће и решавати о сукобима и по жалбама интересованих лица, које би, за 15 дана после решеног питања о томе, биле изјављене против надлежности кога суда или власти.

Чл. 34.

Осим напред казаних радова, које Касац. суд свршава у својим одељењима, извесне послове Касациони суд је надлежан да свршава у својим општим седницама. На име у тим седницама Касациони суд разматра и решава:

1. Све оне предмете у којима нижи суд не би по закону морао усвојити примедбе, које му учини једно одељење Касац. суда него би на исте дао своје противразлоге;

2. Како се има да разуме какав пропис закона, који би се у одељењима Касац. суда неједнако разумевао и примењивао;

3. Кад Министар правде затражи мњење Касационог суда о каквом пропису закона или законског пројекта; или кад сам Касац. суд увидив потребу тражи да се предложи министру правде да се какав закон измени, допуни или објасни или да се какав закон донесе;

4. Кад по поднетој тужби има да реши хоће ли се који судија дати под суд или ће се дисциплински казнити, као и кад има да реши о случајима из чл. .... због закона односно пензионисања судије.

Чл. 35.

За решење питања из тачке 2 и 3. предидућег члана морају бити у седници све судије Касац. суда са председником и потпредседницима, а таква питања могу изнети на решавање председавајући у одељењима или најмање тројица касац. судија.

Оно што Касац. суд о предмету под 2. предидућег члана реши штампати се у званичним новинама и обавезно је за све судије и одељења Касационог суда за будуће примене протумачених прописа законских све

дотле, док ове не би законодавна власт протумачила или изменила или док се не би у другој општој седници Касац. Суда по предлогу председавајућих или друге тројице Касац. судија друкчије протумачили.

Чл. 36.

Најзад у надлежност Касац. Суда у његовим одељењима и општим седницама спада и то, да у случајима кад приликом разматрања кога предмета примете хотичне или грубе из непажње учињене погрешке у раду нижих судова, могу ове опоменути на уредан и правилан рад или их у тежим случајима узети на одговор и захтевати да их општа судница дисциплински казни, о чему ће се свагда извести Министар правде.

О постављању и квалификацијама судија и осталог судског особља

Чл. 37.

Све председнике, потпредседнике и судије у свима првостепеним судовима, апелационом и касационом суду, као и све остало ниже особље судско, поставља Краљ указом на предлог Министра Правде од оних лица, која по овом закону имају квалификација за звање на која постављају.

Но у судској струци не може се нико поставити привремено на какво звање.

Чл. 38.

Никакво указно звање у суду не могу добити они:

1. који нису српски држављани;
2. који су под старатељством или стечајем, док се у таквом стању налазе, као ни женске;
3. који су пресудама редовних судова осуђивани за просте неполитичне злочине или преступе који повлаче губитак части као и они који су за таква дела ослобођени казне из недостатка довољних доказа;
4. који су осуђивани за иступе из користољубља учињене, ако од осуде није протекло десет година или су осуђивани за просте неполитичне кривице на већу казну од једне године затвора, док не протече пет година од дана осуде; и

5. који су пресудом опште седнице Касационог Суда или пресудом дисциплинарног суда отпуштени из државне службе, док не прође пет година од дана отпуста.

Чл. 39.

Из узрока казаних у тач. 1., 3. и 4. предидућег члана, не може нико бити постављен ни за неуказно особље у суду.

Чл. 40.

За постављања на судска звања за све судско особље вреде у свему прописи закона о чиновницима грађанског реда, у колико овим законом нису измењени и за поједина звања нарочите квалификације прописане.

Чл. 41.

Судија и у опште судски чиновник, изузимајући архивара и рачуновођу у суду, може бити само онај Србин, који је уз друге законске услове за судско звање и државну службу у опште: редовно свршио правни факултет у Србији или на ком страном свеучилишту и положио државни судијски испит по одредби овога закона.

Чл. 42.

Поред услова из члана 40. овог закона, за судију првостеп. суда не може бити постављен онај, ко нема 25 година старости и сва права грађанства и који уз то није служио у судској струци као указни чиновник најмање четири године или за толико времена био јавни правозаступник.

Чл. 43.

Председник Првостепеног Суда поред услова из чл. 40. овог закона мора имати 30 година старости и сва права грађанства а уз то имати најмање пет година судијске службе или службе секретара виших судова или Министарства Правде, или седам година јав. правозаступничког рада.

Чл. 44.

Судије Апелационог Суда могу бити они који поред услова из чл. 40. овог закона имају најмање 35 година старости са свима правима грађанства а уз то су

били најмање пет година председници или десет година судије првостеп. судова, или који су били десет година: професори права, начелници или секретари виших судова или су дванаест година били јавни правозаступници.

Чл. 45.

Судије Касационог Суда и потпредседници Апелационог Суда могу бити они, који поред услова из чл. 40. овог закона имају најмање 37 година старости и сва права грађанства а уз то још који су служили у судској струци најмање 12 година као: Министри Правде или начелници Министарства Правде, потпредседници или судије Апелационог Суда, председници или судије првостепених судова, секретари виших судова или Министарства Правде; а осим тога и они, који су 12 година били професори права или су 15 година радили јавне правозаступничке послове.

Чл. 46.

Председници Апелационог Суда и потпредседници Касационог суда могу бити они који поред других услова из чл. 40. овог закона имају и ове: да су правне науке свршили и у Србији и на страни, да нису млађи од 38 година, и да имају све остале услове односно раније службе, који су предвиђени у чл. 44. овог закона за судије Касационог Суда.

Чл. 47.

Председник Касационог Суда поред услова из чл. 40. 44. и 45. овог закона мора имати још и докторат права и најмање 40 година старости.

Чл. 48.

Поред свију напред побројаних услова за звања Председника Касационог и Апелационог Суда потпредседника и судија виших судова, председника Првостепених Судова и начелника и секретара Министарства Правде као и секретара виших Судова, могу бити постављени само они, који су по пропису чл. 133. овог закона признати за способне кандидате за оно звање на које се постављају.

Чл. 49.

Секретари касац. суда могу бити они, који имају све услове прописане овим законом за судије апелац. суда, морају имати све услове, који се овим законом траже за председнике првостепених судова.

Чл. 50.

Секретари првостепених судова могу бити они, који поред услова из чл. 40. овог закона имају најмање 25 година и сва грађанска права, а уз то су служили најмање три године или су толико времена били јавни правозаступници.

Чл. 51.

Све остало судско особље што се указом поставља, поред општих услова из чл. 40. овога закона мора имати најмање 21 годину старости и поред школске сведоџбе о свршеним наукама морају имати доказа да су војну обавезу у сталном кадру одслужили или да су ове дужности sluжења ослобођени.

Дужности судског особља

Чл. 52.

У сваком суду председник његов руководи свима пословима као старешина.

Председници судова дужни су да мотре да се у суду сви предмети који дођу узму у рад и извиде, размотре, пресуде или реше оним редом којим су дошли суду, изузимајући само оне предмете, који су по закону хитни и морају да се претходно, али ипак по реду доласка узму у рад и сврше.

Чл. 53.

Председник заузима прво место у седницама а после ових судије по старешинству (рангу) који се одређује према величини плате и ранијем постављењу, а ако их је више једног дана постављено, онда према томе који је пре у указу именован.

Но кад се у суд постави ко из друге струке рачунаће му се ранг према дану када је дошао на плату коју има.

Чл. 54.

Председник заказује седнице судске, кад ће се држати и докле трајати. Он руководи извиђајима у седници у којој председава, а у осталима они који председавају, предлаже питања, на која има да се одговори, или, којима има што да се објасни; исказује, по споразуму са судијама, кад је извиђање свршено; предлаже судијама питања по којима има да се донесе одлука почевши од најмлађег судије по рангу; и затим јавно у седници суда саопштити странкама судску одлуку.

Чл. 55.

Ако би који судија у току извиђања имао што да примети или пита ради бољег објашњења ствари, мора се обратити председнику или председавајућем, који ће или сам ставити потребно питање, или ће дозволити да судија то ради. Али ако председник или председавајући нађе да се питање судијино не односи на ствар о којој има да се донесе судска одлука, или да је оно непотребно, узеоће о томе глас од осталих судија и како о томе реши већина, тако ће се урадити.

Чл. 56.

Председник као старешина суда одређује, који ће од нижег особља који посао радити, који ће од судија, сем суђења, што израђивати и ко ће за време одмора судског дежурати.

Чл. 57.

Председник надзирава, да све судско особље ревносно и како треба одређене му послове врши. Он води надзор о владању и понашању судског особља на свршетку сваке године исписује и подноси Министру правде кондуитну листу о свему особљу суда а и извешће о целокупном годишњем раду судском.

Чл. 58.

Председник суда одржава ред и дисциплину у суду и притворима судским са правом кажњавања у границама закона.

Чл. 59.

Председник прима, за неуредности кажњава, опоменом, или новчано губитком плате до једног месеца, или отпustom све служитеље подручног му суда.

Чл. 60.

Председник, као одговорни наредбодавац, надгледа да се послови рачуноводства судског уредно по постојећим прописима врше и стара се о исправности касе судске и рачуна њених.

Чл. 61.

Све дужности и права председника, у случају кад он није на дужности, припадају по рангу најстаријем судији где нема у суду потпредседника.

Чл. 62.

Судије су дужне да марљиво, савесно и по закону врше све оне послове, за које су својим звањем и надлежношћу позвани и на које их у суду председник одреди у смислу овог закона.

Чл. 63.

Судије су дужне да при извићању и суђењу или решавању даду свој глас о свему што се од стране председавајућег питају; о главном питању, којим се ствар пресуђује или решава морају гласати оне судије, које су у каквом споредном или претходном питању своје мњење одвојили и ово у записник извиђаја ставили.

Чл. 64.

Где у суду има више одељења, који ће судија у коме одељењу редовно судити одређиваће се коцком и то сваке године првог радног дана у јануару. Потпредседници где их има, или где ових нема у суду најстарији по рангу судија неће вући коцку него ће у одељењима председавати по распореду председника, који може председавати у коме хоће одељењу.

Чл. 65.

Кад у једном одељењу суда нису на дужности или су спречени две судије, да се са једним замеником —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

секретаром или писаром — не би добио закони број за суђење, председник ће наредити, и то за краће време, да најмлађи по рангу судија из једног одељења суди у другом одељењу.

Чл. 66.

Кад се у току године упразни место судије у ком одељењу, а на његово се место други постави, онда овај долази у оно одељење, где је био његов предходник.

Но ако се упразни по једно или више места судијских у два или више одељења, онда и нове судије вуку коцку у које ће одељење доћи.

Чл. 67.

Кад би један судија био спречен у суду, или у коме одељењу где ових у суду има, а у суду не би било другог судије, који би спречног могао заступити, онда таквог може заступати секретар суда, или, у спречености секретара, други чиновник суда кога председник одреди. Но ови заступници Судије морају имати све законске услове за судију онога суда кога заступају.

Чл. 68.

Секретари судски редовно су деловође у судским седницама и само кад нису на дужности или су иначе спречени могу се у дужности деловође замењивати другим судским чиновником истог суда.

Секретари као деловође дужни су да сами израђују предмете који су у седници суда свршени, али могу их предавати нижим чиновницима на израду под њиховим надзором. Сем тога они су дужни да се старају да се решења и пресуђени предмети брзо израђују и куда треба отправаљају, а нерешени да се по законом реду на рад председника суда за седницу предају.

Чл. 69.

Где у суду има више секретара, сваки управља пословима деловодства и врши дужност из претходног члана, у ономе одељењу, у коме по наредби председничковој редовно ради. Но у томе суду најстарији секретар дужан је, поред дужности у одељењу своје, надгледати: да ли је ниже особље судско дошло на време на дужност и да се за време канцеларијског рада не

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

догоди какав неред у суду но да сваки свој одређени посао ради марљиво. Он има права млађе секретаре и ниже особље суда опомињати на брзо и тачно вршење дужности и по потреби о свему извештавати председника ради знања и даљега поступка.

Кад најстарији секретар није на дужности иста права и дужности има други по рангу секретар, или ако нема овога, онда онај од нижег Судског особља, кога председник одреди да секретара заступа.

Чл. 70.

Где у суду нема више од једнога секретара, њему припадају сва права и дужности, које по предидућем члану имају према нижем судском особљу најстарији секретари суда, где их има више.

Чл. 71.

Интабулациони протоколиста дужан је да врши све послове деловодства и књижења у интабулационом одељењу. Он надзирава да ниже особље које му председник у помоћ одреди врши своје послове уредно, марљиво и тачно.

Дужност је интабулац. протоколистe да се стара нарочито о томе да се сви акти који му дођу истог дана у књиге упишу и разведу, да сам контролише све радове својих помагача; да сам потписује све извештаје и изводе, који се од суда из књига интабулационих потражују, носећи сам и сву одговорност за све нетачности и неуредности у томе послу и за последице које отуда произађу.

Чл. 72.

Архивом судском рукује и за њу и уредност у њој одговара архивар суда.

Архивар се са помагачима које му председник од нижег особља одреди мора старати да сва акта што једног дана суду дођу буду одмах у књиге деловодства и архиве уведена, здружена и најдаље идућег дана предати коме треба на даљи рад; а она која чекају какав одговор или која су свршена да су свагда на свом месту и у целини.

Чл. 73.

Пријавницом судском руководи онај од судских чиновника у суду кога председник на ту дужност одреди као способна и вична за послове пријавничке.

Пријавник судски дужан је да све послове у пријавници извршује брзо, тачно и строго по прописима закона и оним редом како је напред у чл. 51. овога закона казано.

Чл. 74.

Пространије одредбе о пословању и руковању у интабулац. одељењу, архиви и пријавници судској, као и о одговорности руковалаца тим судским одељењима, прописаће Министар правде што ће имати силу закона.

Чл. 75.

Дужности касехранилаца и рачуновођа судских одређене су законом о уређењу Главне Контроле и другим законским наређењима и прописима, којих се ови морају у свему придржавати у своме раду рукујући касом судском, и одговарајући за неисправност у истој и у раду своје.

Но онде где у суду нема нарочитих постављених рачуновођа, председници судова одредиће једнога од судија или секретара који ће касом руководити и за исправност рачуна одговорати као и остали руковаоци каса судских.

Чл. 76.

Све судско особље у опште дужно је да врши све своје послове у суду тачно и савесно са највећим прилежањем, држећи се строго прописа законских и наредба старешине суда које ће ови издавати по прописима овога закона и закона о чиновницима грађанског реда и других законских прописа и правила, у колико иста овим законом неби била преиначена.

(СВРШИТЕ СЕ)

ИЗ СУДНИЦЕ

XII

Ако поверилац у признаници, на примљену отплату не означи тачно обвезу и суму (§ 194., грађ. пост. то је на његову штету, јер та његова погрешка не може шкодити дужнику
(одлука опште седнице касационог суда)

Пресудом Првостепеног Суда за варош Београд од 5. јуна 1899. бр. 13.237., коју је одобрио и Апелациони Суд пресудом 7. септембра исте год. бр. 3072., осуђен је П. М., да плати тужиоцу Д. Т. 4.000 динара у сребру облигационог дуга, с интересом и трошковима.

По жалби туженога примедбама П. одељења Касационог Суда од 21. октобра 1899. бр. 8.490. поништена је горња пресуда Апелационог Суда са ових разлога: »По § 29. грађ. зак. сваки може пренети на другог само онолико права, колико сам има. Према томе ни уступитељка Ј. П. није могла пренети ... на тужиоца Д. Т. и ону суму, коју је по признаницама од 30. новембра 1894., 3. маја 1895. и од 11. септембра 1895. примила од дужника, туженог М. »на име главнице«, а која с, ма износи свега 393 динара.

»Апелациони Суд, одобравајући првостепену пресуду, погрешно оспорава доказну вредност ових отплата за то, што се из истих признаница не може извести, »да је то дато на име главнице по спорној облигацији, пошто ни у једној од поменутих признаница то није назначено као што се по § 194. грађ. суд. пост. тражи.«

»Овај законски пропис ставља у дужност повериоцу, који отплату или исплату прима, како и у којој форми да напише признаницу, али, кад поверилац не напише признаницу са свим у таквој форми, не може ова његова погрешка, или нехат, шкодити дужнику који такву признаницу има у рукама, а у којој је примљена сума тачно означена. Ове су признанице за дужника потпун доказ против издаваоца за примљену отплату »на име главнице« — по §. 189. грађ. суд. пост., и за то на тужиоцу, као повериоцу, лежи терет доказивања, да се ове отплате не односе на ову главницу дуга, која се сада тужбом тражи, пошто је у смислу §. 194. грађ. суд. пост. он требао да у издатој признаници о примљеној отплати назначи и облигацију и суму облигације. Па како тужилац у овом смислу не подноси никаквих доказа — § 178. грађ. суд. пост., то је апелациони Суд у оволико требао да преиначи пре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

суду првостепеног суда и тужиоца за суму од 393 дин. одбије од тражења.“

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касационога Суда, већ је 1. новембра 1899. бр. 3.952. дао ове противразлоге:

»Тужилац је поднетом облигацијом потпуно доказао своје право потраживања по §. 178. грађ. суд. пост. а тужени ни један навод у акту свом под № 2.412. односно исплате спорнога дуга, поднетим признаницама и меницама није доказао, јер навод туженога, да је по признаницама и меници, на име отплате спорне облигације, дао и то по признаници од 30. новембра 1894. — 100 дин.; по признаници од 3. маја 1895. — 90 дин.; и по признаници од 11. септембра 1895. — 168 дин., свега 358 дин., а не 393 дин., колика се сума у горњим примедбама Касационога Суда наводи, ничим нији доказан, јер се из поднетих доказа — оригиналних признаница — види само то, да су горње суме издате на име отплате главнице, али ничим се не утврђује, нити се извести може, да је то дато баш на име отплате главнице по спорној облигацији, пошто ни у једној од горепомнутих признаница није тачно означена облигација и сума облигације, на коју је издата, као што то прописује §. 194. грађ. суд. пост., а тако исто не види се, да се и поднета меница односи на отплату спорнога дуга и према томе, кад тужени — дужник, није доказао ничим, да су горње отплате баш по спорној облигацији, то се онда има узети, да облигациони дуг није ни за коју суму отплаћен.

»И према томе, када овде тужилачка страна подноси за доказ свога тражења пуноважну исправу — облигацију, а тужена се страна брани, да је ту облигацију отплатила (у неколико) и за доказ тога подноси признанице и меницу, онда пада терет на тужену страну, да докаже, да се признаница и меница односе на исплату спорнога дуга, јер по §. 178. грађ. суд. пост. парничар треба да докаже збића на којима оснива своје право.“

Општа седница Касационог Суда одлуком од 27. новембра 1899. бр. 9.766. оснажила је примедбе свога II одељења. но с исправком, да спорна сума отплате износи 358 дин., као што је означено у противразлозима Апелационог Суда.“

Пресудом Апелационога Суда од 2. децембра 1899 бр. 4.513. тужени је осуђен на плаћање облигационог дуга, по одбитку сума у признаницама означених.

Ф. С. П.

XIII

Међу ортацима нема утаје, док се грађанском парницом не утврди, да је оптужени један део, или сву имовину својих ортака утајио.

(ОДЛУКА ОПШТЕ СЕДНИЦЕ КАСАЦ. СУДА)

Кварт варошки тужбом од 3. марта 1899. № 2128 оптужио је суду Н. А. трг. из Београда, за утају и превару.

Кварт наводи у тужби, да је Н. А. као деловођа трговачке фирме, ... и у току 1896, када је иста фирма почела свој рад, па до јула месеца пр. год. докле је он као такав функционисао — утајио друштвени капитал у суми од 162.392 дин., стварајући у том смеру неверне билансе и рачуне.

Он је, на преваран и недозвољен начин пред нашим тргов. судом, изменио неке тачке заједничког уговора са осталим представницима фирме, у погледу права на располагање са самом радњом. Тим је, противно изричној одредби чл. 1. њиховог уговора, прогласио себе за јавног ортака у фирми, а остале за командиторе, што није смео учинити без одобрења свих представника фирме. На овај начин он је успео да фирму потписује сам и ако је по уговору потписују оба деловође заједно.

Кривица оптуженог доказује се признањем његовим: да је извесне суме од појединих надлештава наплатио за рачун фирме а није их ником предао, и доказује се поднетим документима у оригиналу и верним преписима. — Кварт је тражио да суд осуди туженога Н. А. на казну и остала плаћања.

Првостепени вар. Суд је решењем својим од 3. марта 1899. № 5003. оптуженог отпустио испод суђења, а тужиоце — „ако се успеху надају“ — упутио на редовну парницу за накнаду штете.

Суд је нашао да нема дела, на коју се Н. А. оптужује са ових разлога.

„За појам утаје према дефиницији исте у §. 229. крив. зак. траже се извесни услови. Тако, на првом месту претпоставља се, да неко *туђу* покретну ствар, која му је ма под којим видом поверена са обвезом да исту у своје време врати, — упропасти на један од оних начина изложених у поменутој законској одредби. Међу тим, поднетим потврђеним уговором, који је учињен од стране оптуженога са осталим тужиоцима, потпуно је утврђено, да је са овима оптужени закључио уговор о ортаклуку у циљу предузећа, које је у истом уговору изложено. Према томе, дакле, све што је оптуженом од стране тужилаца поверено, то је учињено као њиховом ортаку, те по томе он није имао на ру-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ковању нешто туђе, пошто се и он јавља као сопственик реченог предузећа, и по томе оптужени не може према својим ортацима одговарати кривично као утајач, већ једино може одговарати материјално за штету, која је у тужби од стране тужилаца представљена и извесним документима утврђена.

»Тако исто не може бити говора ни о постојању по другом оптужењу дела преваре, јер и овде се појављује оптужени према тужиоцима као ортак, те према томе нема потребних услова за постојање дела предвиђеног у тач 1. §. 253. крив. зак. већ може бити једино речи о томе, да оптужени одговара тужиоцима материјално за штету, ако ове доиста има у томе, што је он, приликом потврђивања фирме код трговачког суда, изменио неке тачке заједничког уговора.«

Али, Касациони Суд у I одељењу на жалбу пуномоћника тужиоцевих, решењем од 20 марта 1899. № 2610 поништио је решење Првост. Суда. Том приликом Касациони Суд је дао ове примедбе:

»При коментарисању појединих одредаба нашег крив. закона морају се неминовно узети у обзир принципи, који владају у модерној криминалној доктрини, јер одредбе нашег крив. закона — као и кривични законици осталих модерних држава — базирају у опште на усвојеним начелима у данашњој криминалној науци. У колико се пак од тога одступа, то је законодавац, или специјалном одредбом, или нарочитом редакцијом дефиниција извесних законских одредаба, или нарочитим местом у систематичном распореду законских одредаба, јасно озвучио. Пошто се код одредбе §. §. 229. и тач. 1. §. 253. у вези са §. 251. крив. зак. не види, да је законодавац хтео дозволити, да се при коментарисању поменутих одредаба може одступити од доктринерног схватања утаје и преваре — јер се ниједан од карактерних знакова за то код њих не налази, — то је онда при тумачењу поменутих законских одредаба од пресудне важности само оно схватање, које је меродавно у криминалној доктрини за та два кривична дела, а то је између осталог: да појам ортачине не искључује никако појам утаје или преваре, или да оба кривична дела не могу код ортачине створити реалну конкуренцију — реални стицај и т. д!

»Кад ортак прими на руковање својину свога ортака, онда та *приносна својина* може бити предмет утаје. С тога је суд требао да оцени да ли у даном случају постоје, или не, сви карактерни знаци, који се по §. 229. крив. зак. за утају траже. А исто је тако требао да оцени, да ли постоје, или не, сви карактерни

знаци, који се по тач. 1. §. 253. у вези са §. 251. крив. зак. за превару траже.

„Најзад, кад се утаја и превара према одредби §. §. 236. и 258. крив. зак. казни само на тужбу оштећених, онда је суд био дужан да оцени, да ли су пуномоћници друштва били овлашћени да издаду пуномоћство онакво, какво је пуномоћник пуномоћника друштвених поднео, којим је овлашћен да може и кривичне тужбе подизати, или нису?“ и т. д.

Првостепени Суд усвојио је ове примедбе и 15. маја 1899. донео решење № 10929, којим је оптуженога Н. ставио под суд и у притвор, јер је нашао да има дела утаје; за доказ узео је сопствене рачуне оптуженога, где је представио лажно стање ствари.

По жалби оптуженог и пуномоћника прив. тужиоца Касациони је Суд у I одељењу 26. маја 1899. одлуком својом № 4811. поништио и ово решење са ових разлога:

„Поступајући у смислу примедба Касационог Суда од 20 марта т. год. Бр. 2610. Првост. суд за гр. Београд није могао ни у ком случају наредбом позивати пуномоћника опуномоћених, да *накнадно подноси пуномоћство*, којим се овлашћује да у име својих манданата може подизати кривичне тужбе и да се тим истим пуномоћством опуномоћава и за *већ подигнуте од стране његове*.

„Такав рад суда противан је не само смислу поменутих примедба Касационога Суда, већ и принципијелном појму о пуномоћству и појму о застарелости у области крив. права.

„При оцени исправности једног пуномоћства при његовој употреби, у првом се реду мора узети у обзир природа самога права, у чијем се домаћају то пуномоћство употребљује, пошто је по све јасно да употреба пуномоћства, дакле само биће његово, мора одговарати природи онога права, у чијој се области чини употреба од истог пуномоћства, како се пак код кривич. права у првом реду испољава интерес државе, да за извршено крив. дело казни, па и код самих оних крив. дела код којих се казни на тужбу прив. тужиоца, а код грађ. пак права, на против, у првом је реду интерес чланова у држави, чији се правни односи нормирају, то онда и дејства пуномоћства у области и једног и другог права нису и не могу бити једнака, (као ни саме извршне пресуде и та два права, што по суштини својој нису једнаке: једне се морају извршити, а друге зависе од воље онога у чију је корист правни однос уређен), па логично ни начин употребе пуномоћства; дакле, *накнадно опуномоћавање*, које је код грађ. права дозвољено (и то само донекле), код кривичног је права по све немогућно, јер стоји у сувише јасној контра-

дикцији и са правним појмом о казни у опште, и са природом кривичног права.

»Према свему изложеном суд је требао сходно поменути примедбама Касац. Суда (од 20 марта 1899. Бр. 2610).

»а.) да констатује, да ли је *оно пуномоћство*, које је пуномоћник пуномоћника. . . . поднео уз тужбу кварту варошком, било толико исправно, да је на основу њега могао подизати и кривичне тужбе или не;

»б.) у случају констатовања исправности пуномоћства, да види, садржи ли радња оптуженога крив. дела, за која се оптужује или не, на у случају позитивног или негативног резултата да поступи даље по закону, а у случају да поменутом пуномоћству оскудева ма један од услова, који се за пуномоћство траже с обзиром на употребу истог, онда да сматра тужбу као и да не постоји; и то

»в.) у толико пре што се тужба за утају и превару подноси непосредно полицијској власти а не суду.⁶ и т. д.

Ове примедбе првостепени је суд усвојио и, понова размотривши предмет, нашао је:

»Да је суд сматрао пуномоћије издато г. Ј. Ј. адв. оvd. 19. октобра 1898. потврђено код полицијске власти под № 9733. од стране заступника и деловође тужилачког друштва . . . . . као пуноважно и приликом решавања о притвору код иследне власти и приликом доношења првог свог решења, којим је Н. А. по овом оптужењу пуштен испод'суђења, па и после . . . , суд . . . је позвао пуномоћника тужилачке стране да накнадно, поднесе пуномоћије не зато, што је сматрао оно пуномоћије у тужби као непуноважно, већ просто због оног приговора на пуномоћије у примедбама Касац. Суда, јер за суд је био довољан доказ онај, који се налази у накнадној тужби под № 2128 (писмено закључено пред царским нотаром у Берлину од стране ортака тужилачког друштва) о том, да су поменуте деловође тужилачког друштва овлашћени издати оно пуномоћије које су издали и на основу којег је кривична тужба подигнута. Дакле, суду није требало никакво накнадно пуномоћије, већ је једино тражено услед поменутог приговора и суд признаје да је погрешно, што приликом стављања оптуженог под суд није изложио своје мишљење о пуномоћију као што то данас чини.» и т. д.

И после овога суд је донео своје решење од 31. маја 1899. № 12631., којом је опет нашао, да је оптужени учинио дело утаје и за то га понова ставио под суд и у притвор; за основ и доказе узео је оно исто што и у решењу № 10929.

На ово решење изјавили су жалбе пуномоћник друштва и оптужени; и Касациони Суд је поништио и ово решење и учинио ове примедбе:

»Кад је првостепени Суд за вар. Београд усвојио примедбе Касац. Суда од 26 маја 1899. Бр. 4811., којима је поништено решење тога суда од 15. маја 1899. Бр. 10929., онда је по §. 277. крив. пост. дужан био да по истима и поступи. Но . . .“ и т. д.

После ових примедба првостепени је суд 11 јуна 1899 год. № 13775 упутио Касационом Суду ово писмо:

»Прв. [Суд за вар. Београд, шаљући овај предмет по оптужењу Н. А. најучтиввије моли Касациони Суд, да изволи овоме суду објаснити своје примедбе од 10. ов. м. № 5380, јер исте суд не разуме, пошто сматра да је у свему поступао по примедбама Касационог Суда од 26. маја 1899. № 4811.

»Суд овај по примедбама Касац. Суда од 20 марта 1899. № 2610 донео је био одлуку, којом се оптужени по извесним оптужењима ставља под суд и у притвор, а по неким отпушта, усвојивши да у начелу може бити и дела утаје и дела преваре од стране ортака према ортаку, а не онако, као што је суд први пут био узео, да овога не може бити. Кад је Касациони Суд учинио своје примедбе и на ово решење од 26 маја № 4811., које су се једино односиле на пуномоћје пуномоћника тужилачке стране, суд је поступио у свему по истима т. ј. на првом месту оценио је пуномоћје и, сматрајући исто као пуноважно, а објашњујући за што је накнадно позивао пуномоћника да поднесе пуномоћје, прешао је на оцену главне ствари и донео своју одлуку. Према овоме, дакле, суд, сматрајући да је оно прво пуномоћје пуноважно и давши о томе оцену, држао је, као што и сада држи, да је у свему поступио по примедбама, те стога учтиво моли за објашњење у чему није поступао?»

Место објашњења I. одељења Касац. Суда 12 јуна 1899. № 5427 донело је ову одлуку:

»Првостеп. Суду за гр. Београд.

»По молби тога суда од 11. ов. мес. Бр. 13775. да Касац. Суд објасни примедбе I одељ. од 10. ов. мес. Бр. 5380 учињене по кривци Н. А., оптуженог због утаје, Касац. Суд, у своме I одељ., нашао је, да су речене примедбе јасне и да је тај суд погрешно тражио да их Касациони Суд објасни, већ је дужан био да, или поступи по тим примедбама у смислу §. 277. крив. пост. или да да Касац. Суду своје противразлоге по §. 279. ист. зак.

»Враћајући, према томе, послата акта ове кривице Касац. Суд примећује суду, да у своме раду по овом предмету има у

виду, да се оптужени налази у притвору, те је предмет хитне природе, и да би суд оваквом даљом радњом, какво је неосновано тражено објашњење примедба, успоравао расправу ове кривице, што би могло бити неправично и штетно по оптуженог.»

После овога акта Касац. Суда Првост. суд је, сматрајући пуномоћство, које је тужилац поднео уз тужбу кв. варошком, као пуноважно и налазећи да је он — тужилац — био овлашћен да диже и кривичне тужбе, донео своје решење № 13914 12. јула 1899. којим је нашао, из ранијих разлога и доказа, да за оптуженог има кривичне одговорности и за то га је ставио под суд и у притвор.

И на ово решење изјавили су жалбе оптужени и пуномоћник друштва, и по њима Касациони Суд поништио га је, налазећи да не одговара закону. То је учинио примедбама дежурног одељења од 23 јуна 1899. № 5684., које гласе:

»Правило је, да се, при оцењивању једног од оних докумената, код којих је од пресудне важности како садржина тако и сама форма њихова, мора строго мотрити на постојање логичне везе између форме и садржине оцењиваног документа, без које употреба његова остаје без дејства, плузорна. Ово правило налази своју најскрупuloзнију примену при оцењивању исправности једног пуномоћства и то нарочито онаквог пуномоћства, које је издато на основу неког другог, већ постојећег. т. ј. издатог од стране неког лица, које врши све правне послове за рачун другог, или по сили неког пуномоћства, или по сили самог свог положаја (морална лица из трг. права).

»I.

»У конкретном случају првост. суд је требао, и по примедбама од 20 марта 1899. № 2610 и по примедбама од 6. маја № 4811. да узме пажљиво у оцену поднесено пуномоћство уз тужбу полицијској власти (25. јануара 1899 год. потврђено код кв. палилушког 19. октобра 1898 год. № 9733) које су X. и У. пуномоћници фирме: »Прво Краљ. Сри. Повл. Предузеће . . . . . Н. А. и компаније Д. С. О. Г.« — издали г. Ј. Ј. адв. из Београда, да на основу истог може и кривичне тужбе подизати. — и онда би морао доћи до закључка: или, да се из поднетог пуномоћства не види ко управо издаје ово пуномоћство, а то је, по себи се већ разуме, један од битних услова за само пуномоћство, или да носилац фирме, дакле, сам оптужени Н. А. не може преко деловође своје радње издавати неком пуномоћство да против њега, самог Н. А., подиже кривичне тужбе, или, другим речима, узевшу у обзир како природу самог пуномоћства тако

и садржину истог, не виде се ни у колико да је Н. А. дао свој пристанак на ово, тако рећи, самооптужење.

«Према томе суд је погрешно, нашавши да је поднето пуномоћство исправно, јер се, према горњем, на основу истог није могла подићи никаква кривична тужба противу Н. А., и за то је суд требао да сматра, да у овом случају нема подигнуте кривичне тужбе против Н. А.

»II.

«Кад је првостепени Суд усвојио мишљење Касационог Суда (примедбе од 20 марта тек. год.) да појам ортачине не искључује појам утаје и преваре, онда је погрешно, што је испустио из вида и то, да се кривична истрага против једног од ортака, оптуженог за утају, може тек по дефинитивном прекиду ортачких односа повести, а то ће несумњиво бити по коначном прегледу ортачких рачуна, па било то путем међусобног споразума било путем грађанске парнице.

»Према овоме, кад се из акта види, да ортачки однос између оптуженог и његових ортака још није прекинут баш због самог непризнавања извесних рачуна, које оптужени ортацима својим подноси, због којих се и тужи, онда првостепени суд није могао стављати оптуженог под суд и у притвор за утају све донде, докле се коначним прегледом тих рачуна (у овом случају а на основу свега грађ. парницом) не утврди, да је оптужени један део или сву имовину својих ортака утајио, — па баш и да је пуномоћство, на основу ког је тужба подигнута, исправно.

»III.

«Погрешан рад суда по овом предмету види се и из целокупног поступања судског при донашању свију својих решења, јер суд није ни по примедбама Касац. Суда од 20. марта т. год. Бр. 2610 а ни по свима осталим поступао, већ, не дајући никакве противразлоге, доносио потпуно независно своја решења, а то је противно одредби §. 279. крив. пост.

»Са тих разлога« и т. д.

Првостепени суд није усвојио ове примедбе. Али како дежурни судија прв. суда није позват да даје противразлоге и како се општа седница у Касационом Суду није могла саставити због судског одмора, дежурни је судија решио: «да стање ствари остане онако, како је предвиђено решењем овог суда од 12 јуна 1899. № 13914. до почетка судског рада» и т. д.

Оптужени Н. А. жалио је се на ово решење. И дежурно одељење Касац. Суда 1. јула 1899. послало је под № 5848 првост. суду ово писмо:

„Кад је Касац. Суд донео своје примедбе од 23 јуна ове год. № 5684, којим је, а по жалбама оптуженог и пуномоћника „Првог. Краљ. Срп. . . . .“ поништио решење тога суда од 12. јуна № 13914 изречено по кривици Н. А. због утаје, а дежурни судија није дао противразлоге, онда је тиме исцрпљена његова надлежност у смислу §. 511. тач. 8. и §. 512. грађ. суде. пост.“

С писмом Касациони Суд је вратио и неразмотрена акта.

Првостепени Суд за гр. Београд, по истеку судског распуста, дао је на решење Касац. Суда № 5684 ове противразлоге:

„Касациони суд у горњим примедбама налази, да у овом оптужењу нема уредно подигнуте кривичне тужбе против опт. Н. А., је пуномоћије, које су Х. и У., пуномоћници фирме „Прво Краљ. Срп. Повлашћ. . . . . Н. А. и компаније . . . .“ — издали своје адвокату не може дати право томе адвокату, да кривичне тужбе подиже против оптуженог Н. А. јер у том пуномоћију фигурише као носилац фирме, у чије се име пуномоћије издаје и оптужени Н. А., који не може издавати пуномоћије, да се противу њега кривичне тужбе подижу.

„Међу тим суд овај налази: да у овом случају има уредно пуномоћије г. Ј. Ј. да тужбу против Н. А. може подићи. Јер као што се из акта види, Х. и У. јавили су се као представници горњег друштва и издали пуномоћије (приложено тужби) г. Ј. Ј. да у име друштва може кривичне парнице водити, дакле и ортака друштвеног Н. А. гонити. Да би објаснио горње пуномоћије г. ј. утврдио, да су Х. и У. доиста били власни онакво пуномоћије у име друштва издати, г. Ј. Ј. је у акту № 9460 поднео аутентичну изјаву свих ортака друштвених, који су одобрили радњу Х. и У. и овластили г. Ј. Ј. да и даље може Н. А. гонити. Према томе, ни у колико не може побити важност пуномоћију то, што и Н. А. фигурише као ортак реченог друштва, чији (друштвени) пуномоћници издају горње пуномоћије, јер су ту радњу пуномоћника друштвених одобрили и сви остали ортаци (види писмено у акту № 9460) којима — ортацима — ничим нису везане руке да Н. А. као свога ортака могу гонити за пропеверу, коју им је учинио, јер узимајући противно, изашло би, да поред очевидне штете, коју Н. А. осталим ортацима чини, ови не би никога могли у име друштва овластити да га тужи.

„Што се тиче самог дела, суд, држећи се ранијих примедба Касац. Суда од 20 марта № 2610 налази, да између ортака може бити утаје, али никако не може узети, да се питање о

утаји може покретати тек по дифинитивном пречишћењу ортачких рачуна путем грађ. процеса, као што Касац. Суд у поменутиим примедбама својим налази, јер за ово суд не налази ослонаца у крив. закону; на против, суд овај држи, да се утаја једнога ортака може и пре пречишћења ортачких рачуна доказивати и кривац гонити у толико пре, што се кривичним процесом тражи и изналази материјална истина, а не само формална, као у грађ. спору, те је у толико већа гаранција, да ће се кривичним процесом изнаћи право стање ствари и утврдити постојање или не постојање дела утаје“ и т. д. (7. августа 1899. № 15491).

Касациони Суд је у општој седници 9. августа 1899. размотрио овај предмет и противразлоге и донео своју одлуку № 6199., којом је примедбе свога дежурног одељена огласио за на закону основале, а противразлоге одбацио.

Саопштио
Душ. Николић.

XIV

Да ли је застарелост законско благодејање, које наш законодавац у §. 949. грађ. зак. даје искључиво и цигло дужнику или је оно по истом параграфу опште, којим се може свако, ко је интересован, користити?

Истакнуто питање до скорашњих дана није третирано у нашој јуриспруденцији.

Случај, који је потписати имао код наших судова, изазвао је два мишљења у решењу горњег питања.

Прво мишљење, на основу којег је донета пресуда и од првостепеног и од апелационог суда у истом смислу, заступало је гледиште, да се по смислу §. 949. грађ. зак. сматра застарелост, као искључиво закон. благодејање дужниково, и да се њоме сем њега не може нико други користити, па чак ни интересована лица.

Друго, пак, мишљење, на основу којег су поништене горње пресуде, заступало је гледиште, да §. 949. грађ. зак. прописује у начелу једну одредбу о употреби застарелости и да се према томе застарелост има сматрати као једно опште законско благодејање, којим се може, по §. 16. грађ. зак. свако користити у одбрани свога права.

Ради бољег обавештења саопштавамо читаоцима овај случај у изводу.

На рочишту за распоред новца добивеног продајом непокретног дужниковог добра, други интабул. поверилац оспорио је

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

првом интабул. повериоцу право тражења интереса преко три године на основу само поднете интабулисане облигације са разлога што му је право на већи интерес од три године застарело по основу §. 928. д. грађ. закона.

Услед тога првост. варошки суд за град Београд упути првог интаб. повериоца, као слабију страну, на парницу противу другог интаб. повериоца за прече право наплате интереса преко три године.

Резултат овога спора био је тај, да је првостеп. суд пресудио, да је први интабул. поверилац и ако слабији у праву ипак јачи у наплати интереса и преко три године од другог интаб. повериоца, заступајући у својим разлозима гледиште првог мишљења т. ј. да други интаб. поверилац не може истицати застарелост у одбрани свога права према првом интабул. повериоцу, јер он према овоме не стоји у односу дужника према повериоцу, као што то тражи §. 949. грађ. зак.

Ову пресуду прв. суда оснажио је био и Апелац. Суд.

Ну по жалби другог интабул. повериоца *II одељење* Касац. Суда решењем својим од 23. марта тек. год. Бр. 2528. поништило је пресуду Апелац. Суда, заступајући у својим примедбама гледиште другог мишљења т. ј. да застарелост није искључиво законско благодетење дужника, већ да је она, по §. 949. гр. зак., општа одредба, којом се може свако користити у одбрани свога права на основу §. 16. грађ. закона.

Апелац. Суд није дао противразлоге, већ је усвојио ове примедбе *II одељења* и пресудио да је првом интаб. повериоцу застарело право интереса преко три године.

И ако изјављујемо, да је овакво гледиште коректно ипак жалимо, што ова ствар није дошла и до пленума Касац. Суда ради тога, да се ово питање у пракси стално расправи, како не би у поновљеном случају, отишав у друго које одељење, било расправљено противно оваквом коректном мишљењу *II одељења* Касац. Суда.

А за коректност овога мишљења, поред §. 949. и 16. грађ. зак., који су доста јасни, ми ћемо се овде позвати и на мишљење Штубенрауха чувеног и у правном свету добро познатог коментаристу аустријског грађ. закона, оног закона, дакле, по чијој је основи израђен и наш грађ. закон; и он дакле ово питање расправља у смислу *II мишљења*, (види Stubenrauchа *II*. стр. 847.) коментаришући §. 1480 аустр. грађ. зак. који одговара нашем §. 928. д.

Ми ову одлуку II одељ. износимо ради употребе у ком сличном или поновљеном случају.

Београд.

Ђ. Карајовановић
адвокат.

XV

Акт је благовремено предат суду преко поште само онда, ако је у законом року за повратни рецелис предат земаљској пошти, у Краљевини Србији.

М. Ц. из Беча писменом својим предатим на рецелис бечкој пошти 17-ог, а на београдској пошти примили 18. децембра 1897. изјавио је незадовољство Апелационом Суду на пресуду првост. београд. трговачког суда од 13. новембра пр. год. № 13.941., изречену у спору његовом противу мас. поч. Ђ. М. бив. оvd., због уништаја акцепта.

Апелациони Суд, коме су сва акта овога спора на разматрање и пресуђење по горњем незадовољству послата, примедбама својим од 19. јануара т. год. № 107. вратио је суду сва акта овога спора са препоруком: да суд колегијално оцени, да ли је незадовољство под Бр. 15.657. благовремено поднето, имајући при томе на уму, да по §. 75. грађ. суд. пост. странац парничар мора имати свога заступника у месту суда, па као што је и г. Ц. имао свога заступника, који је пресуду и примио, то је он — заступник — требао и да изјави незадовољство и преда га суду, односно пошти београдској.

Судске побуде: Упустив се у оцену благовремености овог незадовољства, суд је нашао:

По §. 75. грађ. суд. пост. сваки странац мора имати заступника при вођењу спора у месту суда, који спор решава, те је и у овом случају пресуда № 13.941. достављена заступнику г. Ц-а г. В. Б. adv. оvd.

Па како се из рецелиса № 14.915. види, да је пресуда достављена заступнику тужиоцином 2. децембра пр. год., а из пријема стављеног на незадовољству, да је исто примљено на пошти београдској 18. децембра пр. год., дакле неблаговремено — § 311. грађ. суд. пост., то се исто као неблаговремено поднето одбацити има, а жалилац о томе решењем известити.

Па с тога суд, на основу свега изложеног и §. §. 311 и 312. грађ. суд. пост. и зак. о такс.

Решава: Да се ово незадовољство као неблаговремено суду поднето одбаци.

.....

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

По незадовољству тужиоца М. Ц. Апелациони Суд по разматрању акта овог спора у седници II одељења свог, 7. августа о. г. № 2.649., нашао је, да је незадовољство неблаговремено, како са разлога наведених у оном решењу суда од 28. јануара о. г. № 1082., којим је као таково одбачено, тако и са разлога тог, што се по §. 119. грађ. суд. пост. незадовољство, које је предато пошти на повратни рецепис узима као благовремено само онда, ако је у законом року на повратни рецепис предато *земаљској пошти*, у Краљевини Србији, а не и некој страниј пошти, јер по §. 76. пом. пост. странци, који стално не живе овде, морају имати свог заступника у месту суда. Ф. С. П.

Л И С Т А К

ЖЕНО-УБИЦА

Као што каз. закон у §. 157. строго наређује да: „ко родитеља или ма кога у правој линији предака свог хотично, на ма и без предумишљаја убије“ да се казни смрћу, наша метода, да баш и онај ко своју *жену*, без икаквог повода просто из ината убије, да би и он требао да дође под одредбу горњег законског наређења. Убити *ону*, коју човек воле, из љубави је узме, с њом и добро и зло да дели, да оснива породицу, да лакше живи и т. д., не значи ли много, не обележава ли велику поквареност и злочинство, не означава ли и не садржи ли повреду оволике силне дужности и њежности?

Ну, да ли би се и убица своје *жене* требао да казни по § 157. каз. зак., о томе би се могло говорити засебно, а ми ћемо овде да опишемо један конкретан случај, где је муж убио жену своју, коју је волео и из љубави узео, а све је то извршио у врло брзом времену, готово још у — меденим месецима.

Заиста на први поглед и грозно и ужасно. У место њежности и љубави, дошла је смрт, — куршум у прса!

Заиста Шилер у својој песми „Женско Достојанство“, лепо каже о жени: да она проткива земаљски живот небесним ружама, али српски сељак који треба да има пуно њежносту на срам своје домаћице, нарочито још у почетку брака, није знао за такве племенитости жене, но је уби, а зашто, не зна ни сам!

Да је заиста жена све човеку, за све време докле живи, лепо су то у истини обележили Французи, који су заиста, с пра-

вом се може рећи, највећи обожаваоци и поштоваоци жена. Они лепо веле: „Без жена би почетак нашег живота био без помоћи, средина његова без задовољстава а крај без утехе.“ Они, који су прошли све ове фазе, најбоље би могли истинитост овога да посведоче.

Ну и Немци, тај народ, који свакога цени и поштује, овако обележава *живот* без жене;

„Шта би био живот без племенитих жена?

Ништа — једна страшна пустиња

Живело би се у мраку и страховању

А никад се сунчев зрак видео не би.“

Па и наш народ, лепо вели: „где нема жене, ту нема ни куће“, али српски сељак ни то нехтеде да зна, но у највећој сласти, као какав тиранин, уби *жену* своју, те да растури и кућу, и да остане и без *помоћи*, и без *задовољства* и без *утехе*.

* * *

Миладин Радосављевић, тежак из Липовице у округу моравском, стар 24 година, оптужи се првост. ђупријском суду, што је 18. фебруара, после подне, у имању код „појате“, у Липовици, хотимично, намерно и с предумишљајем, *убио* из своје пушке острагуше, *своју жену Даницу*, која је одмах, после пола сата издахнула, а с којом се венчао *пре две недеље*.“

Брат убијене, доставио је овај случај начелнику среза депотовачког престављајући у тужби овако: Око заранка сунца, јуче 18 фебруара, убио је из пушке острагуше, своју жену, а моју сестру Даницу, Миладин Радосављевић из Липовице. Миладин се је са Даницом венчао *пре две недеље*, ову је насилним начином и одвео себи за жену, *јер ју је волео*, па је јуче *прво тукао врљиком (!)* у присуству сведока М. Јовановића, из Липовице, па кад је Даница била побегла да се склони, и отишла код „Трла“, — да је не би убио, — он је понова и тамо дошао, *зостављао је*, па је и из пушке острагуше убио. Тражио је, да се његов зет Миладин на казну осуди, плаћање потребних трошкова и плаћање накнаде“.

По саопштењу ове тужбе полиц. власти, она је одмах наредила лекару среском, да изврши „Протокол секције“. Ну, да и лекари, срески, понекад пишу у својим сведоџбама, и употребљавају толико силно техничких израза, да их судија, читајући лек. сведоџбу на претресу, по кадкад и летимице пређе, једва је потребно и напоменути; често опет употребе они и такве „српске изразе“, да се човек хтео не хтео, мора и на самом претресу насмејати.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Протокол лекарске секције, над убијеном Даницом, гласаше овако:

„На захтев начелника среза деспотовачког, од 19 феб. тек. год. 189... извршена је 20 фебруара секција над убијеном из пушке Даницом, женом Миладина Радосављевића у Липовици, и том приликом нађено је следеће:

I *Саољашњи преглед.* Убијена Даница има до 18 година старости, узраста је средњег, косе смеђе, добро урањена(?) и правилно развијена.

С поља на телу постоје следеће повреде:

На левој страни груднога коша по предњој аксиларној линији, а између шестог и седмог ребра, постоји рана произведена куршумом из пушке острагуше и представља улазак куршума у грудну дупљу, кроз коју је прошао и изашао у правој линији, а између шестог и седмог ребра налази рана, која је на десној страни груднога коша, где је по предњој аксиларној произведена изласком куршума из грудне дупље. Око ране, на левој страни груди, кожа је изгорела и епидермис скинут, што значи, да је се на убијену пуцало из непосредне близине.

II *Унутрашњи преглед.* Од унутрашњих органа повређена су куршумом оба плућна крила, куршум је ишао са лева на десно. плућа су повређена скроз у доњим својим деловима а грудна дупља испуњена је крвљу.

III *Мишљење.* На убијену пуцано је из непосредне близине. Куршум је био из пушке острагуше. Повреда је нанесена убијеној изненада, и представља се апсолутно смртоносном. Смрт је убрзо наступила, услед излива крви у грудну дупљу. Убијена је могла проживети два до три сата.“

Пошто се и овим констатова, да је Даница убијена, убица Миладин би узет на кратки испит од стране иследне полицијске власти.

Његова је одбрана код иследне власти ништавна, према грозном делу које је учинио. Онај који убије жену своју, и то одмах после две недеље брачног живота, а зна се, да ју је узео из љубави, а брани се да је убио своју жену „и сам не зна зашто,“ — мора да створи код сваког убеђење, да је он индивидуа сваке воље и разума лишена.

Окривљени Миладин у најбољим годинама ступио је у брачну везу са убијеном Даницом, у 24 години; а кад је упитан да каже: зашто уби друга свога, он одговара овако:

„Занста сам ја јуче у вече, тако око заранка, убио из моје острагуше моју жену Даницу, убио сам је а и сам не знам зашто, но ствар је овако текла:

Са Даницом венчао сам се пре *две недеље*, но раније сам с њоме, као са девојком љубав водио, и она је по венчању почела да бежи од мене. Бежала је још као невенчана једном, па „смо“ се са њеним оцем судили, и опет... јадна дошла к мени, те смо се и венчали. Јуче је опет побегла била и отишла на трло (појата, кућа где сељаци стоку чувају) Миладина Мисића. Отишао сам тамо, и молио сам је, да се к мени врати но она ме је *изгрдила (?)* и казала да неће више к мени да се враћа, *ни жива ни мртва*, а ја да могу где хоћу!

Кад ми тако рече, ја сам већ имао моју пушку острагушу о рамену, она је пошла са Љубицом и Миладином Мисићима, из нашег села, а ни ја сам не знам где, а ја *дохватим пушку и убијем је*. Криво ми је било што није хтела да пође самном, а ја сам је „повукао“ и молио је да се к мени врати. Било ми је *криво* што да се не врати, па сам је за то *убио*. Ја сам већ *замислио (!)* да је убијем, кад видех да неће да се врати, и кад узе да ми прети њеном браћом.

Живио сам с њом добро, а кад је почела бежати, *свакојако*. Узели смо се из љубави, нисам је силом одвео, а то зна и цело село.“

Сви сведоци, на које се приватни тужиоци позваше, посведочише у главном, да, кад је убијена пошла са сведоцима, и изашла из обора, где су стојали, онда је убица Миладин около обора притрчао, ухватио Даницу, вукао је, да иде с њиме, но ова је се отела и пришла к њима — сведоцима.

За овим је дошао Миладин пред њих, држао пушку на руку и рече: „зар бре нећеш да полазиш, зар нећеш за мене?“ — па испали пушку и уби је.

Она је одмах после пола сата изданула, а Миладин је отишао ка његовој „Трли“ рекав: „Ја се с њом раздужи, шта сам учинио знам, опсова је и оца јој, па најпоследње рече: ја се наплатих с тобом.“

Из свега овога јасно се види *намера* Миладинова да се, и не бирајући средства, ослободи жене своје, покајав се, ваљада, врло брзо, што се и ожени.

Ну, у својим најбољим годинама, а тако брзо по венчању решавати се и на овакав поступак према жени, — значи да и ми, у овом погледу криминалном корачамо у напред, а овоме је, нема сумње, једини разлог и то, што се више по селима брак и не цени онако, као што се некад цењаше кад беху у јеку *задруге*, где се, бар у почетку, сваке несугласице међу младенцима, саветовањем кућног старешине одклањаху и утишаваху.

* * *

За ово, окривљени Миладин, према решењу иследне власти, би узет на *редован испит*, на коме, сигурно **научен** од осталих притвореника, — јер су сви **заједно** стрпани, где се могу разговарати и договарати о свему, а све на штету проналаска праве, материјалне истине, каза и исприча ствар сада сасвим боље, мислећи јадан, да се тиме одбрани. Он поче овако :

„Хоћу да покажем праву истину, показао сам то и одмах, чим сам дело извршио, а *сада* ћу све редом показати.

Даницу сам ја заиста из моје пушке острагуше убио 18 фебруар 189... год. по подне, на имању и код појате браће Милосављевића, из Липовице, а убио сам је за то, што је од мене бегала, што се није хтела на мој позив мени вратити, нити кући њеног оца, но све је то занемарила, и хтела ићи онако, како она хоће, да се скита. Ја сам посумњао(!) у њену искреност, наљутило ме је то, што неће ни кући мојој ни *мога* оца, па ни кући *свога* оца, скинуо сам пушку коју обично носим и њоме сам Даницу *убио*. Све што сведоци говоре *излишно је*, јер сам и ја сâм дело признао. Она је отишла од мене, није хтела кући мојој, ја је ухватим за руке, али је нисам вукао, јер је одмах села, после устаде и потрча ка сведоку Љубомиру, рекав мени: ја нећу за тебе, *уби ме*. Мени се тада нешто смрче, имао сам пушку, пригрчим ближе њој и убијем је на место.

После, пошто сам је убио, нисам ништа говорио, нити сам је *исовао* и сведоци што то говоре, они лажу.

Она је мени казала једну реч срамотницу, а то сведоци не говоре, и за то тражим да се са њима суочим.

Са Даницом сам лепо живео, мало смо се кад кад у почетку поречкали, због њених хаљина, које јој отац није дао. За мене је драговољно пошла и нисам је тукао дрветом онога дана, но **само смо се шалили, и у шали шамарали, као млади људи(?!)**“

Из овог исказа окривљеног јасно се види, колики је рђав утицај заједнице притвореника. За непуних 15 дана у притвору, он је сасвим другаче говорио, нападао своју жену, и правио је чак *неморалном*, „посумњао у њено поштење,“ док први пут, *одмах*, чим је извршио убиство, под онако још *свежим утисцима*, каза само: „*Ја сам је убио, а зашто не знам.*“

Ну, и ако он овако лагаше, правда чини своје, и онај, који зло чини, мора бити кажњен, па ма кад то било, па и случајно, ако избегне казну јавних власти, савест нечиста увек ће га гристи, и подсећати на грозно дело које је учинио.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

* * *

Начелник среза деспотовачког, пошто је цело дело иследно, спровео је оптуженог Миладина суду на осуду, а дело је квалификовао као *убиство хитимично, с намером и са предумишљајем,*

Суд, пошто је расмотрио акта овога дела, нашао је:

а) да је ово дело, као што је престављено кажњиво по § 156 I од, каз. зак.

б) да у признању оптуженога, које се слаже са сведоцима испитаних сведока — § 225. и 229. крив. пос. има довољно основа да се оптужени Миладин за ово дело стави *под суд, у притвор и у оков.*

Пошто и државни тужилац би готов са оптужбом и испунише се све формалности одреди се и претрес у суду.

* * *

На претрес беху сви позвани дошли, а оптуженог Миладина изведоше из судског притвора.

Млад и бујан, стаса средњег, науснице тек га огаравиле, а лепо очешљан и чисто обучен, даваше заиста утисак једног несрећног мужа, који се реши да и своју жену убије. По нарафи прек, кад говори плаховит, кад му се помене име жене његове Данице, румен га обузе, те тако и на тај начин даваше утисак, — као да се каје!

Мора се признати, да је *леи младик* и допадљив, па није ни чудо, што беше рђавог и злог духа, јер лепо се вели: У лепом телу, крије се зао дух.

На питање председника суда: зашто болан Миладине жену да убијеш, кад нема ни две недеље како се ванчасте? Он само одговори: „Уби је, ја, па шта сад помаже.“

Није се бранио много, но кратко рече: ја сам је убио, а то сам чинио за то, што је побегла од мене, што ме . . . . . море не могу да ти кажем све!

Доказато је и познато је, да све убице, било на претресу код суда или при извршавању смртне казне, мизерно се понашају, тако да изгледају и сувише бедни и достојни сваког презрења. И оптужени Миладин, тако је био уплашен, да је изгледао, као да ће на губилиште да се води.

На самом претресу, двојица сведока оваке сведоци дадоше: Један рече, да је Даница на самрти рекла: „уби ме мој муж Миладин, немојте га убити, јер он није крив оо ја.“

Други рече, да кад је издисала Даница, да је говорила „Боље је и смрт но живот са њим.“

Обадвоје положише заклетве на своје исказе, али изгледа, да је овај *први* сведок лажно сведочио, јер код полиције другаче говораше; нема сумње да га је оптужени подмитио.

Пошто је све извиђено, суд је нашао:

а) да према протоколу лекарске секције, § 244—245. крив. пост. стоји дело *хотичног убијства без иредумишљаја*, казнимо по § 156 I. од. каз. зак.

б) да је оптужени одговоран за ово дело доказ је његово *признање*, које се слаже са исказима испитаних сведока, који су видели, кад је оптужени пуцао на своју жену — § 225 и 229. крив. суд. пост.

Казна му се одмерава и с обзиром на *признање* и *добро владање* тач. 7 и 4 § 59 каз. зак. с тим да је одговоран и за трошкове.

На основу свега овога, суд је *пресудио* и оптуженог Миладина за убијство жене своје казнио са *петнајест година* робије у тешком окову.

Овим се свршава кривична процедура, правда задовољава, и са њоме и циљ у кривичном праву, — материјална истина.

Убица није знао за нежности. После две недеље брачног живота, убио је жену своју!!

Можда се он и покајао, али човек је најосетљивији и најтврђи створ на земљи. Некад се каје, некад и не мисли на оно, што је, зар у раздраженом стању учинио, само да би и у овом случају показао како је он — *муж*, како може да чини што хоће, па чак и да — *убије* своју жену.

По целом понашању убице, изгледаше нам, да се он и не каје, јер зна да ће мало досуђене казне издржати, па ће бити или *помилован*, или *условно пуштен*, а тада?... тада ће већ он себи лако наћи другу жену, с којом ће живети бар *две године*, па можда и *њу убити* и т. д.

* * *

Довде нас је ствар интересовала онако, како је текла по формалном судском поступку, па све дотле, док нису примењени прописи материјалног закона.

Убица је осуђен на 15 година робије, за то што је убио *своју жену*.

Сад да видимо, да ли је казна праведна, и да ли би требало кривице оваке врсте што *строже* казнити.

Ми ћемо ово питање укратко развити, да бисмо и стрпљење читалаца очували.

Наслов смо дали овом конкретном случају *жено-убица*.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

То смо учинили за то, што сматрамо и ову врсту кривичног дела, као дело *sui generis*, као и *оце-убица*, *дето-убица*, и *дело* из § 159. каз. зак. или *као дело*, при коме би се увек имала да примени отежавна околност из тач. 4. § 65. каз. зак.

Да имамо права кад то тако чинимо, ево доказа:

У § 60 грађ. зак. вели се: »Права и дужности супружника проистичу из брака, који се између два лица разног пола закључује, по пропису православне цркве свршује, почем се она изјасне, да желе неразлучно живети, заветујући се уједно на *еековечиту љубав и ненарушиву верност*.«

Из овог зак. прописа види се, да је брак таква установа, да, по својој свечаној форми, долази у врсту најсветијих уговора, јер се овде супружници *заветују* једно другом на *вековечиту љубав и ненарушиву верност*.

Поред тог законског прописа, и по самој природи човечијој, жена је, може се рећи, увек најближа мужу своме, и највише поверљива, кроз цео његов живот.

Поред све нежности, које он њој поверава, она му је посвећена и у цео живот.

Може бити, оно, што он не би хтео да саопшти, ни **оцу**, ни **матери**, ни **брату** своме, он то поверава жени својој, јер сматра да му је она најближи род, највећи пријатељ, да му је она све, а тврђу свега тога гарантује му она успомена, кад се он у светој цркви, у присуству кума и старог свата, девера и целе породице средством свештеника заклео, да он жели са својом супругом неразлучно живети, заветовајући се уједно на *вековечиту љубав и ненарушиву верност*.

Чинећи тако, он све своје **дужности** које човеку као индивидуи разумној припадају, поверави жени својој, сматрајући је тада, и поштујући је више но ма кога.

Па кад све то тако стоји, кад су његове дужности и моралне и материјалне и човечанске и породичне, да своју жену цени и поштује и указује јој свуда љубав и ненарушиву верност, за које је, *све дужности*, и *заклетву* положио, — онда, кад он повреди све те дужности, постане нечовек, па достигне и кулминациону тачку те нечовечности, и убије и своју жену, без икаквих повода, зар онда он у таквом случају није повредио *све дужности*, зар да му се и то не узме у *обзир*, кад дође време, да пред судом и законима земаљским одговара за своја дела.

* * *

Да ли он тада да се казни као за дело *sui generis*, или да се на њ примени § 65 тач. 4. каз. закона?

Ми мислимо, да би за реформу нашег каз. закона, у погледу тога, да ли, да се и *жено убица*, казни као оца убица, братоубица, требали наши аукторитети и криминалисте, с обзиром на све везе између мужа и жене у браку и породици, своје мишљење да даду; а да ли да се извршиоцу дела — жено-убици, примени и § 65. тач. 4. каз. зак. тј., да ли ће се узети и отежица за злочинца, *што је више дужности злочинством погажено?*

Ми, с обзиром на све што смо досад изнели, с обзиром на то, да муж, убијајући своју жену, вређа *све дужности*, на које је и заклетву положио и то у св. цркви, мишљења смо, да у: конкретном случају, кад се ко суди за дело убиства *своје жене*, да би тада требало казну одмеравати, поред осталих околности, које он има, *с обзиром на отежавну околност из тач. 4. § 65. каз. закона.*

Кад се дубље уђе у саму ствар, и иста посматра и са моралне, човечанске и са стране правде, доћи ће се до *убеђења*, да ће примена из § 65 тач. 4. каз. зак. за онога, који убије своју жену, бити и праведна и целисходна.

* * *

Једно питање, које је давно расправљено од г. Максимовића, адвоката, а које је штампано у Листу »Србија« од 1870 год., а доцније и у његовој — »Збирци« — јесте: Јесу ли муж и жена *сродници* и какви? и према резоновању и доказима, који су изнети, дошло је се до закључка, »да муж и жена нису никакви *сродници*«.

Док, напротив, многи судови, а и наши одлични правници, сматрају да постоји *сродство* између мужа и жене.

Повод овог питања, био је више грађанске природе, а поглавито због поступања односно наплаћивања таксе у случају кад муж жени тестаментом, или ова њему, оставља имање.

Ну, ово је питање такође сувише деликатно, и потребује резоновање више и теже способности; јер заиста, треба га начисто извести и знати тачно, да ли су муж и жена *сродници међу собом*.

Али, ово друго питање, мислимо да је сасвим јасно, и да човек, који убије *своју жену*, вређа тиме, поред осталог, и више дужности, и примењујући му казну за *то кривично дело*, треба је применити *с обзиром и на § 65. тач. 4. каз. закона.*

Ми смо изабрали овај конкретан случај, а верујемо, да се готово у свима нашим судовима дешавају чешће оваки случајеви, а то само за то, што је казна и сувише блага, што се мало издржи и што се и самом злочинцу не даје прилика да и он види,

да је тим самим, што је убио *своју жену*, повредио злочинством *више дужности*.

Правда би била задовољена, кад би за све оне, који бију жене своје, био примењен поред осталог § 65 тач. 4. каз. зак., и према томе и *строжија казна*.

Да ово наше резонавање публикујемо, дало нам је повода, што већина иследника при оптуживању суду не узимају у обзир онима, који се спроводе за убиство жене, и отежавну околност из тач. 4. § 65. каз. зак., а то не узимају у обзир многи судови при изрицању казне.

Да напоменемо још и ово, па да свршимо. Г. Ст. Максимовић, у својој „Збирци“ од 1876 год. а на страни 59. каже за питање: да ли су муж и жена сродници и какви, ово: „Свакојако пак, добро би било да г. Министар правде објасни судовима: да ли су муж и жена сродници, при свем томе што знамо, да његово објашњење у том смислу, према склопу наше државе неби имало позитивне вредности.“

Али ипак, питања: да ли би се *жено-убица* могао да суди као за дело *suī generis*? — затим де ли су муж и жена сродници и какви, требала би да се објасне судовима.

М. Ст. Драгутиновић.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

Једна расправа о праву посланства: из XV. столећа.

Професор универзитета у Јурјеву, г. *Владимир Храбар*, саопштио је у последњој свесци *Revue de Droit International et de la Legislation Comparée* ово:

Међу рукописима народне библиотеке у Паризу налази се једна свеска повезана у кадифи, чији листови од паргаментна садрже много труда једнога писца, који је мало познат, ма да је његова књижевна радљивост била знаменита. Творац је овога дела *Бернард Розије* или у полатињеном облику имена *Bernardus de Rosergio*. У рукопису, о коме говоримо, има између осталог једна расправа, којој је наслов: *Ambaxiator brevilogus*, и која се за сада може сматрати као први спис о посланствима.

Не треба губити из вида, да што се више проучавају старе исправе, и почеци међународног права све даље заилазе у Средњи Век. У колико ми знамо по данашњим изворима, можемо утврдити, да стална посланства постоје од прве половине XIV столећа. А

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ово је засебна расправа о праву посланства, написана у првој половини столећа за овим. Ми знамо, заиста, тачно време у које је Бернард Розије написао овај рад: то је крај године 1436.

У ово доба, по ономе што ми о томе знамо, још није било нарочитих расправа о том предмету. Најстарији су списи, које имамо, од Мартина Гарата де Лоди-а, Андре-а де Барбаџија и Гонзалва де Виледијега. Сва су тројица из XV столећа, али доцније од *Ambaxiator-a brevilogus-a*. Расправа Андре-а де Барбаџија бави се само о изванредним папским посланицима и треба напоменути, да је тек овлаш тамо говорено чисто о питању права посланства; права и дужности легата само су проучавана с погледом на њихове духовне власти. Гонзалве де Виледијега посветио је само мали део своје велике расправе посланицима световних кнезова. Сам Мартин Гарат бејаше покушао да изради једно дело о световним посланствима, али о томе је говорио у облику питања и без одређене методе. Све не износи више од две стране *in-folio*; ово се може узети више као један чланак, извађен из оних правних речника, који су били толико на гласу од XIV столећа, него као методичан рад. Расправа је Бернарда Розија, на против, потпуно методична и треба доћи до половине XVI столећа, па да се наиђе на дело, које би могло бити стављено на исти степен са *Ambaxiator brevilogus-ом*. Такав је случај са делом *De legationibus libri quinque* од Конрада Брона (*Brunus*), које је изашло у Мајнцу 1548. год., и које је, признајемо, јаче са правничкога гледишта, него расправа Бернарда Розија, а раставља их међувреме више од једног столећа.

Бернард Розије рођен је у Тулузи, где је провео готово цео свој живот и где је умр'о. У осамнаестој години, као свршени правник, покалуђерио се. Постепено је постао каноник цркве св. Стевана и старешина саборне цркве у Тулузи. Првео је неко време у Риму под владом папе Евђенија IV и Николе V и добио је за известиоца папске столице. Доцније постаде владика у Базасу, затим у Монтобану и напослетку 1452. год. архиепископ у Тулузи. Пошто је био доктор грађанског и црквеног права и учитељ богословља, предавао је двадесет година црквено право на тулуском универзитету.

Књижевна је плодност Бернарда Розија са свим изредна, те је један од његових биографа могао рећи, да је написао „много проповеди и скоро без број књига.“ Требало би нам бар две стране, да би смо могли изређати све његове списе. Већи део његових радова тиче се богословља и црквене историје, многи од њих расправљају о јавном праву; остали имају за предмет историска или политичка питања. Никола Бертран, писац једнога тулуског

летописа, дао је њихов потпун списак. Сви су ови радови остали у рукопису, изузевши само један: *De cardinalibus S. Rom. Ecclesiae*. Ну и ова последња расправа не носи име свога писца. Један бољски правозналац, Ђеронамо Манфредо, присвојио је ову и издао је под својим именом, читаво столеће по смрти Бернарда Розија.

Расправа о посланствима, чији ћемо текст ускоро донети, налази се под № 6020 у латинским рукописима на листовима 45 до 66. Писац ју је саставио за време свога бављења у краљевини Кастилској и леонској, близу града Алкала. Њен је потпун наслов: *Ambaxiator brevilogus, prosaico moraliqne dogmate pro felici et prospero ducatu circa ambaxiatis insistentium excerptus*. То је практичан ручник за лица, којима је поверена дипломатска задаћа, расправа равна оним, које су биле често објављиване у току XVI и у почетку XVII столећа, кад су односи између разних дворова почињали постојати сталнијим и правилнијим.

Писац је хтео истаћи корист посланстава и да подигне достојанство посланика, да се, као што то он каже, »овај велики положај не понизи.« Легати, нунцији (које писац већ одваја од легата) и посланици световних господара стављени су на исти степен; њихова права и њихове дужности као дипломатских заступника, исте су. Легати и посланици разликују се само по својим називима: *Antiquorum usus legatas indistincte dicebat, quos quilibet nuncios destinabant pro quovis ubique. Moderni vero legatorum nomen appropriarunt ex usu magnis a sede papali directis; caeteri communiter dicuntur ambaxiatores. Utrorumque tamen eadem religio est.*

Различна питања, која се односе на посланства, расправљана су у 30 глава, под овим заглављима:

1. De nomine ambaxiatorum.
2. De qualitate et moribus ambaxiatorum.
3. De dignitate auctoritate mittentium et mittendorum.
4. De causis mittendi ambaxiatores.
5. De provisione et apparatu ambaxiatorum.
6. De officio missorum in ambaxiata.
7. De modo et ordine procedendi ed onus ambaxiate.
8. De forma mittendi deputatos ad ambaxiata.
9. De forma procedendi in via per ambaxiatores observanda.
10. De instructionum susceptione.
11. De forma recipiendi ambaxiatores noviter venientes.
12. De forma proponendi per ambaxiatores observanda.
13. De explicatione credentie.
14. De discreta concertatione conferendi.
15. De cautela respondendi in arduis per ambaxiatores observanda.

16. De discreta instructionum communicatione.
17. De grata conclusione per ambaxiatores diligenter prosequenda.
18. De oppurtuna conebusione cautius invicem discutienda.
19. De grata et oblata conclusione et expeditione cum letitia per ambaxiatores suscipienda.
20. De minus grata conclusione post discussionem data non omnino respuenda.
21. De benevolo captando regressu.
22. De modo venerandi ambaxiatores in regressu per eos ad quos missi sunt.
23. De securitate via ambaxiatoribus observanda.
24. De fide ambaxiatoribus adhibenda.
25. De reverentia et honoribus ambaxiatoribus debitis.
26. De privilegiis ambaxiatorum.
27. De crimine impediendum, capientium et depredantium ambaxiatores.
28. De salvo conductu ambaxiatoribus non denegando.
29. De grata receptione ambaxiatorum redeuntium de ambaxiata.
30. Publice utile est officium ambaxiatorum.

У целини својој ово нас дело опомиње на политичке расправе из XVI и XVII столећа о праву посланства. Бернард Розије појављује се више као политички писац него као правозналац. Његов језик нема текстова закона, који су се обично наводили у делима овога времена. Већи део расправе је дипломатски речник, испуњен саветима, који могу бити корисни посланицима, онима који их шиљу и онима који их примају. Од 22 до 28 главе изнесена су и расправљена разна питања међународног права. Таква су, безбедност посланика за време њиховог пута, пропратница, право пролаза кроз област треће државе, посланичке властице, нарочита неповредимост и *jus revocandi domum*. „Грађанско и црквено право штите подједнако посланика, пише он; спречавање у извршењу његових послова *est humani generis faedus et jus gentium omnium infingere, derogareque rei publicae... contrarium omni juri et rationi.*“

За овај мах задржавамо се на овим напоменама; по њима се може створити слика расправе Бернарда Розија, која не заслужује ни на који начин заборав, у коме је остала до данашњег дана.

Пожаревац.

превео М.

* * *

Un cas de Naturalisation collective en dehors de toute cession de territoire par Jivoïn Péritch, professeur à la Faculté de droit de Belgrade. Eçtrait de la Revue de Droit international et de Législation comparée. Bruçelles 1900.

Г. Проф. Перић, публиковао је у бриселском часопису за Међународно Право и Упоредно Законодавство интересантну расправу о чл. 18. српско-турске консуларне конвенције од 1896. По овом члану, у српско су поданство прешли сви они турски држављани, који су, пре Берлинског Уговора, били у Србији стално домицилирани, па то и после остали. Подносиоци тај текст, г. Перић је нашао да је овде реч само о оним турским поданицима који су прешли у Србији пре него је она била увећана услед Берлинског Уговора; који су ту изабрали себи не само резиденцију него и домицил, који су се били решили да се у турску царевину више не враћају, и који су у том истрајали све до 1896, кад је била закључена конвенција између нас и Турске. Са обзиром на тај последњи услов, г. Перић умесно тврди да се члану 18. не може признати повратно дејство. Кад би му се оно признало, онда би изашло да су, и пре закључења конвенције, турски држављани са сталним домицилом овде прешли у наше поданство. Како би се оно међутим слагало с тим што чл. 18. тек од тренутка закључења конвенције лишава те личности царског поданства. По мишљењу г. Перића, чл. 18. имао је, на првом месту, да регулише положај оног великог броја Срба из Турске, који су због зулума били пребегли у Србију. Г. Перић истиче за тим, како су ови људи преведени из једног страног поданства у наше, а њихов се пристанак није ни тражио, — и нарочито како су преведени сви заједно, једним истим актом. Г. Перић, тим поводом, примећује, да су оваке колективне натурализације у обичају само онда кад је једна држава принуђена уступити другој један део своје области. У неком случају сви становници дотичне територије мењају заједно поданство државе која прима. Али, ако се тада поклања земља, па ова собом вуче и људе што на њој живе, по чл. 18. на против, Турска је поклонила један део свог становништва, а задржала и даље под својом влашћу ону територију, коју су они заузимали. На основу тога, г. Перић изводи да наш чл. 18. консуларне конвенције пружа јединствен пример колективне натурализације без икаква уступања територије. Као све расправе г. Перића, тако се и ова одликује јасним излагањем, сигурним резонавањем и елегантним стилем.

С. Ј.

* * *

Бобчевъ С. С. *Единъ срѣбски законописецъ* (Изъ исторіята на срѣбското законодателство въ ново врѣме).

Наш пријатељ, познати, пређе пловдивски а данас софијски правозаступник, члан бугарског народног представништва, уредник и издавалац *Јуридическог Прегледа*, г. Стеван С. Бобчев, покушао је, да у овој расправи, коју је читао 20. фебруара ове године у софијском Књижевном Друштву, изнесе живот и рад д-ра Јована Хаџића, саставиоца нашег Грађанског Законика. — Осим онога што је изишло у Летопису Српске Матице приликом спомена стогодишњице од његовог рођења, о Хаџићу до сад у нашој домаћој стручној књижевности није ништа озбиљније израђено с обзиром на његов законописачки рад. Док се то не учини расправа г. Бобчева остаје усамљена у својој врсти. Али се надати, да на исцрпан рад ове природе нећемо дуго морати чекати у Србији, у којој се по Хаџићевом Законику дели правда већ педесет и шест година.

* * *

Nys Ernest, Un chapitre de l' Histoire de la Mer Aperçu juridique et politique. Bruxelles (Hayez) 1900. 8° 40.

Ернест Најс је извесно довољно познат читаоцима нашег листа, ако не иначе а оно по његовоме извршеном делу *Порекло Међународног Права* које је пре неколико година изишло и на српском језику у преводу и с допунама нашег главног уредника. Овај неуморан радник на пољу међународне правне историје постао је зимус чланом Белонске Академије Наука, и расправа која је пред нама, и која носи на себи све одлике његових радова, штампана је као његова приступна беседа у *Bulletins de l' Academie Royale de Belgique (Classe des lettres, № 2, стр. 81—118.)*, а за тим и на по се. — Није потребно да истичемо да је Најс искрени пријатељ нашег народа, те да и тиме упозоравамо наше читаоце на овај његов рад, који ћемо у осталом гледати да донесемо у преводу у једној од наредних свезака Бранича.

* * *

Ђорђевић Тих. Р. *Српски Фолклор* (оштампано из „*Караџиќа*“ за 1900) *Алексинац 1900 в. 8° 18.*

Госп. Ђорђевић је већ у више махова наглашавао потребу „да се и у нас образује друштво, коме ће бити задаћа да прикупља, проучава и штампа градиво из српског народног живота, обичаја и предања, а исто тако да обрађује и оне ствари, које се на то односе.“ У овоме своме раду он се на ту ствар враћа

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

опширније, те износи шта је у главном на томе пољу до сад урађено, указујући том приликом на важност фолклора за нашу историју, за народну музику, ношњу, правне, медицинске, технолошке, педагошке, привредне, сточарске, ловачке, празничке, посмртне итд. обичаје, истичући уз то и његов етички и политички значај. Утврђујући да је на овој научној грани код нас до данас урађено сразмерно врло мало, он завршује свој рад овим редовима:

„С тога мислимо да је неопходно створити једно средиште, коме ће бити задаћа да прикупља, проучава и обелодањује градиво из српског народног живота обичаја и предања и све оно што се на то односи. Томе средишту створити могућности за рад а оно ће учинити услуге и српском фолклору, и српској науци о њему и науци у опште, а и нашој Академији Наука, која треба да издаје свој Етнографски Зборник, који ће бити на висини положаја Академије.

„Таквих средишта, па и по неколико, имају сви образовани народи. То су њихова друштва за фолклор, која постичу, упућују и храбре све оне који су вољни да раде на фолклору, прикупљају грађу, сређују је, проучавају је и обелодањују. Сва су ова друштва независна од Академија, али чине знатних услуга Академијама, којима пружају обилатога материјала за чисто научне потребе, да на основу њега изричу своје научне резултате.

„У Србији уз помоћ раденика из целокупног Српства треба да се оснује српско фолклорно друштво, ако хоћемо да учинимо услуге својега народу, ако хоћемо да учинимо услуге науци, ако хоћемо да останемо верни раду оца нове српске књижевности, која се преко фолклора заснова, ако хоћемо да будемо своји.

„Савремене потребе науке и наше националне тежње нагоне нас да се на српски фолклор не смемо оглуштити; две потребе од којих би свака за себе била довољна па да масу за собом покрене. — Огрешимо ли се о прву дајемо рђаву сведоцбу о својој зрелости; огрешимо ли се о другу, поред тога, грешимо се и о најсветије начело, које данас сви народи истичу, грешимо се према својега народу, према себи самима.

„Србија има развијену заставу под којом се спрема скупљање раскомаданог Српства. Под ту заставу ми ћемо се само онда моћи прикупити, ако се најпре добро упознамо. Успемо ли то, ми ћемо се онда и више волети и лакше зближити.“

Ми би имали да се поводом ове књижице зауставимо нарочито на обрађивању народних правних обичаја. Али тај посао захтева више студије и времена, те ћемо се на њ вратити доцније у нарочитој расправи. За сад ћеће бити на одмет да наши читаоци проуче и оно што је у том погледу изнео г. Ђорђевић.

ПРОМЕНЕ У СУДСКОЈ СТРУЦИ

за месец април 1900.

Указом од 2. априла остављени су: за писара друге класе и вршиоца дужности рачуновође ужичког првостеп. суда г. *Милан Јанковић*, практикант Министарства унутрашњих дела; — за писара друге класе чачанског првостепеног суда г. *Милан Мих. Николајевић*, писар исте класе ужичког првостепеног суда, по молби; — за писара треће класе ужичког првост. суда г. *Драгољуб А. Јерemiћ*, писар исте класе чачанског првостепеног суда, по молби.

Указом од 5. истог месеца остављени су: за судију крагујевачког првостепеног суда г. *Јован Д. Саасић*, судија пожаревачког првостепеног суда, и за судију пожаревачког првостепеног суда г. *Душан Димитријевић*, судија крагујевачког првостепеног суда, — обојица по молби.

Указом од 14. истог месеца остављени су: за судију лесковачког првостепеног суда г. *Вељко С. Марковић*, судија врањског првостепеног суда, по потреби службе, и за судију врањског првостепеног суда г. *Лука Герзић*, бивши судија.

Указом од истог дана отицнути су из државне службе: г. *Светислав Ђ. Пантелић*, судија лесковачког првостепеног суда, и г. *Јован Перуничкић*, писар треће класе горњо-милановачког првостепеног суда.

Указом од 24. истог месеца постављени су: за судију беогр. окружног суда г. *Војислав Т. Цинцар-Јанковић*, судија чачанског првостепеног суда, по молби; — за судију чачанског првостепеног суда г. *Михаило Д. Јовановић*, судија првостепеног суда за варош Београд, и за судију првостепеног суда за варош Београд г. *Коста Костић*, судија београдског окружног суда, — обојица по потреби службе.

ВЕСНИК

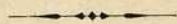
† Фридрих Хенрих Штукенберг. (17. априла 1832 — 22. априла 1899.) Из кола радника на пољу правних наука нестало је једног вредног члана. У Лингби, малој вароши данској у близини Копенхагена, умро је 22 априла 1899. године познати правник и испитивач науке о казним заводима, *Фр. Штукенберг*. Покрет од 1840. године, који се оличавао у *Друштву за исправку*

осуђеника", нашао је доцније топлог пријема и у Данској. Један од врних чланова тога друштва био је Фр. Штукенберг. Године 1878. појави се прва свеска *Северног часописа за проучавање казних затвора и осталих завода за поправку, орган северног друштва за поправку осуђеника*, под уредништвом Штукенберговим, који поглавито на њему и рађаше. Године 1890. би овај наслов измењен у *Северни часопис за проучавање казних затвора и практичног кривичног права*, коме Штукенберг беше уредник све до 1897. године, када уступи издавање овог часописа млађим снагама. Као плод његовог трудног проучавања ове науке остали су многобројни списи, дваестогодишњи рад на поменутом часопису и предавања на међународним конгресима, држаним у цели проучавања казних затвора: у Копенхагену (1880), у Христијанији (1882), у Штокхолму (1887), у Петрограду (1890) и у Паризу (1895). Два његова публикована дела (1893. и 1896.): *Стање казних затвора у Данској од 1550—1741.* и *Стање казних затвора у Данској од 1754—1839.* најбоље сведоче о марљивом истраживању и проучавању историјског развика науке, којој покојник беше посветио цео свој век.

Д. Н. Ј.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А